

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

Pověst Armády České republiky

Autor: Viera Szendiová

Vedoucí práce : Ing. Jan Nový

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika, specializace Základy veřejné správy

Datum odevzdání: 30. března 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma „**Pověst Armády České republiky**“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Datum.

Podpis studenta

Anotace

Předmětem bakalářské práce „Pověst armády České republiky“ je představení armády jako instituce, která je nedílnou součástí společnosti. Jejím hlavním úkolem je zajišťovat bezpečnost a celistvost státu a hájit národní zájmy. Úvodní část je zaměřena na teoretický náhled do problematiky posuzování image, její charakteristiky, hodnocení a vnímání image jako obrazu organizace v očích veřejnosti. Hlavní část je věnována Armádě České republiky, její pověsti, ukotvení ve společnosti, historii a současnosti.

Annotation

The subject of the bachelor thesis: „The reputation of the Army of the Czech Republic“ is the presentation of the army as an institution which is an important part of the society. Its main task is to guarantee security and integrity of the state and protect national interests. The first part is focused on the theoretical point of view of problems of assessment of the image, its characteristics, evaluation and perception of the image as a picture of an organization in the eyes of the society. The main part is devoted to the Army of the Czech Republic, its reputation, its role in society, in history and in the present.

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu Ing. Janu Novému za užitečnou metodickou pomoc, čas a cenné rady, které mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

V Českých Budějovicích dne 30. března 2010

Viera Szendiová

Obsah

Úvod.....	1
1 Obecný výklad pojmu Image.....	5
1.1 Image a její pojetí	5
1.2 Druhy image	7
1.3 Charakteristika pojmů image a pověst.....	9
1.4 Analýza image	10
2 Image organizace veřejného sektoru	13
2.1 Image organizace veřejného sektoru a identita organizace.....	15
2.1.1 Organizační kultura	16
2.1.2 Organizační design.....	17
2.1.3 Komunikace s veřejností	18
2.2 Image organizace veřejného sektoru a veřejné mínění	20
2.3 Image jako obraz organizace ve vědomí jednotlivce	21
3 Pojetí armády v demokratickém státě.....	23
3.1 Demokratická kontrola a civilní řízení armády	24
4 Armáda České republiky	26
4.1 Vnější a vnitřní hrozby	27
4.1.1 Bezpečnostní a obranná politika České republiky	28
4.1.2 Strategické dokumenty v oblasti bezpečnostní a obranné politiky	30
4.2 Historický obraz Armády ČR a události formující její pověst	32
4.2.1 Vznik samostatné Československé republiky	33
4.2.2 Budování autonomní národní armády	34
4.2.3 Vývoj v meziválečném období.....	35
4.2.4 Novodobá historie do roku 1989	36
4.2.5 Formování po roce 1989	38
4.2.5.1 Začlenění Armády České republiky do struktur NATO.....	40
4.2.5.2 Vstup České republiky do Evropské unie.....	42
5 Armáda České republiky a veřejnost	44
5.1 Průzkum prestiže, image a důvěry veřejnosti v AČR.....	45
5.2 Shrnutí výsledků průzkumu	53
Závěr.....	54

Seznam citované literatury.....	56
Internetové zdroje	57
Seznam grafů	59
Příloha Vzor dotazníku	60

Úvod

Každá země, každé společenství, každá doba má svoji armádu. Je nedílnou součástí života rodu homo sapiens již dlouhá tisíciletí. Její úloha je nezastupitelná pro uchování nezávislosti a svobody. Když nahlédneme do minulosti lidstva a sledujeme stopy, které zanechala naše civilizace, nenajdeme éru, nenajdeme století, kde by nezněly bojové pokřiky, kde by svět nebyl svědkem válečné vřavy. Válčení se nestalo výsadou jenom „barbarů a primitivních národů“, vždyť kolik válek se vedlo ve jménu civilizace, kolik životů bylo zmařeno ve jménu pravdy a víry. I dnešní doba, kdy kulturní vyspělost a znalostní úroveň lidstva dávají předpoklad, že válečný konflikt je už jenom součást minulosti, nám předkládá, že svět ve své mnohotvárnosti a kulturní různorodosti zatím není schopen řešit konflikty pouze mírovou cestou. Hrubé prosazování mocenských zájmů, bezohlednost a síla nacházejí své zastánce i dnes. Svět se pořád potýká s agresí a vize světového míru zůstává zatím jenom nenaplněným snem.

Každý politický režim, ten demokratický nevyjímaje, nutně potřebuje nástroje k prosazování svých zájmů, zabezpečení stability a bezpečnosti státu. Armáda jako jeden ze subsystémů výkonné moci, se podílí na zajišťování principů demokracie a právního státu, plní nezastupitelnou roli při zajišťování státní svrchovanosti, územní celistvosti, ochrany života všech obyvatel a obrany státu proti vnějšímu nepříteli.

Všechny generace jsou ve svých soudech a postojích ovlivňovány celou řadou prožitků, zkušeností, náladami ve společnosti, sociálním cítěním a v neposlední řadě také uspořádáním společnosti, stávajícím společenským zřízením a postavením jedince v něm. Mínění a postoje ve věkové kategorii pamětníků ČSLA před r. 1989 a po roce 1989 jsou ovlivněny zkušeností získanou mnohdy nedobrovolným nástupem na povinnou základní vojenskou službu a tím splnění si své občanské povinnosti. Dva roky života strávených za zdmi kasáren, kdy možnost dostat se domů byla spíše sporadická záležitost, zanechá nezapomenutelné stopy v životě každého jedince. Najednou v životě mladého člověka nastala obrovská změna. Místo laskavého rodinného prostředí, kde se leccos odpouští a dá se smlouvat, nastupují do prostředí disciplíny, pořádku, rozkazů, zákazů a nesčetného

omezení. Nelze příliš vyjadřovat své názory, zůstává jenom podřízenost a plnění stanovených úkolů. Názory a postoje jednotlivců jsou tímto ovlivňovány, někdy vědomě, častěji však nevědomě.

Zkušenost, kterou získávali mladí muži po nástupu na základní vojenskou službu, která byla branným zákonem stanovena nejdříve na 24 měsíců, po roce 1990 zkrácena na 18 měsíců, později na 12 a v roce 2004 zrušena zcela, je zkušenost, která se jim neodmyslitelně vryla do paměti a provází je již pak celým životem. Zkušenosti někdy hodně tvrdé, někdy ponižující, jsou odsouvané do pozadí a zůstávají vzpomínky, které tak rádi a tak často opakují, dávají při různých příležitostech k dobru. I když to nelze zevšeobecnit, jsou jednotlivci, kteří tuhle zkušenost budou navždy označovat za nejhorší období svého života.

Důvod pro zvolení tématu pověsti armády je ten, že armáda nestojí mimo společnost a společnost nestojí mimo armádu. Chci poukázat na provázanost života každého jednotlivce ve společnosti s armádou. Mnozí z nás za ta léta poklidného života nabyli dojem, že nebezpečí napadení republiky pominulo, že válka je zapsaná v našich dějinách, stala se součástí naší historie a o případné hrozbě napadení již nemusíme uvažovat, nás se to prostě nedotýká, tenhle problém neexistuje, nebo je jenom v teoretické rovině. Je však důležité zachovávat bojeschopnou a profesionálně vycvičenou armádu, která je dostatečnou zárukou uchování nezávislosti, míru a svobody. A obrana republiky není záležitost jenom armády, ale celé společnosti. Vždyť svoboda patří k nejvyšším hodnotám a je samozřejmou povinností každého občana být připraven a hájit ji.

Problematika armády je příliš rozsáhlá, nelze se věnovat všem jejím stupňům, jednotlivým odbornostem, struktuře, organizaci a koncepci výcviku. Nelze ji v rozsahu této práce pojímat celostně. V bakalářské práci na téma „Pověst armády České republiky“, která je členěna do pěti kapitol se zaměřuji na představení armády jako organizace veřejného sektoru, která je neoddělitelně spjata s životy všech členů společnosti. Zaměřuji se na teoretický rámec, který nám dává možnost osvětlit způsob, jak si veřejnost vytváří náhled, obraz o dané organizaci a způsob utváření pověsti, která danou organizaci provází.

První kapitola pojednává o problematice image v obecné rovině. Jsou zde představeny různé definice, které objasňují výslednici vnímání a pojmově vymezují image jako výsostně subjektivní kategorii hodnocení, jako celkový dojem nebo představu jedince, vztahující se prakticky k jakémukoli subjektu nebo objektu. Zahrnuje charakteristiku pojmu image, její posuzování a analýzu.

Druhá kapitola zužuje problematiku image a věnuje se konkrétněji image organizace veřejného sektoru a jejím prvkům, které jsou ve vzájemné interakci. Organizace může svoji image aktivním působením spoluutvářet a podílet se na budování svého obrazu, své pověsti. To, jak organizaci veřejnost vnímá, jak ji hodnotí, nemusí vždy odpovídat vynaloženému úsilí, koncepčnosti chování a prezentování. Mnohdy se do povědomí dostávají zcela rozporuplné informace jako reflexe daná subjektivitou vnímání.

Třetí kapitola je zaměřena na postavení armády v demokratickém státě a vymezení vztahů mezi ozbrojenými silami, společností a politickou reprezentací v právním systému státu. Je zde prezentován význam demokratické kontroly a civilního řízení armády.

Čtvrtá kapitola představuje Armádu České republiky a její ukotvení ve společnosti. Naplňování její základní funkce spočívá v připravenosti trvale bránit území našeho státu proti vnějšímu napadení. Ozbrojené síly jsou prezentovány jako hlavní nástroj realizace obranné politiky, zajišťují státní svrchovanost, národní celistvost a bezpečnost státu. V souvislosti s profesionalizací armády bylo potřeba provést celou řadu systémových změn, formulovat koncepci její výstavby a směřování. Je zde operováno s pojmy bezpečnostní a obranná politika, bezpečnostní rizika a z nich vyplývající hrozby. Historický exkurz ilustruje pohled na její postavení a pověst, která je v průběhu dějinného působení značně ovlivňována uspořádáním politického režimu, vývojem ve společnosti a postojem vládnoucí garnitury.

Pátá kapitola prezentuje vztah současné armády a civilní společnosti. Hodnocení veřejností je podmiňováno osobní zkušeností a informovaností. Anketa je zaměřena na komparaci mínění a postojů obyvatel, kteří vojenskou základní službu absolvovali a současné mladé generace, která již takovou zkušenost nezíská.

Závěr práce sumarizuje dosažené výsledky provedeného výzkumu, popisuje souvislosti, podává srovnání a hodnocení.

Cílem práce je zmapovat postavení Armády České republiky, její pojetí v demokratickém státě, ukotvení ve společnosti a zjistit míru vlivu mezigeneračních rozdílů na hodnocení image a pověsti Armády České republiky.

Při naplňování cílů práce se zaměřím na dostupnou literaturu zabývající se problematikou vztahující se k danému tématu a analýzu informací, které souvisí s tematikou ozbrojených sil. V praktické části realizuji dotazníkové šetření zaměřené na skupinu mužů, kteří absolvováním základní vojenské služby před rokem 1989 nebo po roce 1989 získali osobní zkušenost s vojenským životem a současnou mladou generaci, která na základní vojenskou službu nenastoupí a již takovou zkušenost nezíská. Pomocí statistické komparace zhodnotím jejich názory a mínění.

Pracovní hypotéza

Předlistopadová a polistopadová generace mužů absolvováním základní vojenské služby získala rozdílné zkušenosti, než současná mladá generace. Domnívám se, že tato dvojí zkušenost ovlivní utváření názorů, postojů a celkového obrazu vůči Armádě České republiky. Hodnocení a názory v generaci mužů s přímou zkušeností v podobě absolvování základní služby budou rozdílné vůči současné generaci, která již základní vojenskou službu neabsolvuje.

1 Obecný výklad pojmu Image

Být úspěšný, uspět na silném konkurenčním trhu je cíl, kam směřuje snažení všech výrobců a aktérů trhu a dobrá image je jeho nezbytnou součástí. Image je spoluutvářena množstvím proměnných, je snadno ovlivnitelná a nabízí nám závěry jak v pozitivním, tak i v negativním hodnocení. Image nám také dává odpověď na otázku, proč si jedinec vybere, ze široké škály nabídky právě tento výrobek, tuto značku, nebo dá přednost tomuto zařízení, instituci, organizaci, ale i osobnosti. Image se stává pro jedince zjednodušující pomůckou při jeho vnímání, jednání a rozhodování v každodenním životě.

1.1 Image a její pojetí

V dnešním moderním, globálně propojeném světě se stále častěji setkáváme s užíváním pojmů v původní cizojazyčné podobě, které ani užíváním nenabudou český ekvivalent a nevžije se jejich psaní dle výslovnosti. K takovým pojmům, relativně novým a přesto nejenom v jazyce manažerů a podnikatelů vysoce frekventovaným patří i image. Anglický výraz image je původem z latiny a znamená představu, podobu, obraz. [12]

V odborné literatuře se pojem image objevuje teprve od 60. let minulého století. Poprvé jej použili američtí badatelé v roce 1955 k popisu fenoménu spotřebního chování. V následujících letech se problematikou image zabývalo mnoho autorů a její pojetí prošlo vývojem. Marketingoví odborníci ji definují jako: „*souhrn představ, postojů, názorů a zkušeností lidí ve vztahu k určitému objektu, jako subjektivní vnímání výrobku, značky, služby, obchodu, nebo osoby. Image je nutno chápat jako komplexní, vícedimenzionální a strukturovaný systém*“. [12]

Akademický slovník cizích slov [6] definuje image jako: „*představu, obraz osoby, věci nebo jevu často záměrně pěstovaná s cílem získat úspěch, (dobré) jméno určitého výrobku, skupiny výrobkům podniku, obchodní značky, dodavatelské země, reputace; psychický otisk reality subjektivně přepracovaný do formy dojmu, obrazu skutečnosti*“.

V literatuře vztahující se k problematice image se můžeme setkat s rozdílným pojmovým vymezením i způsobem užívání tohoto slova. Nabízí nám již poměrně velké množství různých definic a základních tezí od autorů, kteří se touto problematikou zabývali a krátký přehled těchto definic od některých autorů dokládá, že přesné a úplné vymezení pojmu je velmi obtížné.

- ❑ *Image produktu či konkrétní značky je obrazem, který si člověk vytvořil o jeho skutečných i imaginárních vlastnostech, subjektivně prožívanou představou o potřebách, které může uspokojovat, i s obsahem určitých očekávání. [18]*
- ❑ *Image je zákazníkovo vnímání výrobku, instituce, značky, obchodu nebo osoby, které může, ale nemusí korespondovat s realitou nebo skutečností. [18]*
- ❑ *Image představuje ve svém výsledku zhodnocení a zjednodušení na charakteristicky prožité detaily. Na základě selekčního principu umožňuje psychické zvládnutí okolního světa. Přispívá také k orientaci a uspokojování potřeb. [17]*
- ❑ *Image se skládá z představ, postojů a zkušeností jednotlivce či určité skupiny lidí o určitém objektu nebo předmětu. Tyto představy, postoje a zkušenosti mohou být objektivní i subjektivní, správné i nesprávné. [17]*
- ❑ *Image se většinou chápe jako psychologický obraz objektu v našem okolí, který se vytváří v našem vědomí. Je to obraz ne vždy přesně definovatelný. Má však konkrétní obsah, konkrétní příčiny a konkrétní důsledky své existence. [9]*
- ❑ *Image vyjadřuje určité, společensky podložené, postupně vytvořené očekávání, které veřejnost spojuje s určitým zbožím, ale i s podnikem. [1]*

Výsledná image je dána tím, jak ji lidé vnímají a za jakou ji považují. Ovlivňuje v jaké míře budou lidé prezentovaným informacím věnovat pozornost, jakou váhu jim budou přikládat a nakolik budou předkládaným informacím věřit.

To, co nám vyjadřuje moderní pojem image, je pravda platící již dlouhá staletí, pravidlo ověřené nesčetnými zástupy nejenom obchodníků a finančníků, ale i politiků a lze je jednoduše vyjádřit slovy „dobré jméno“. Dobré jméno je to, co dlouhá staletí prodávalo, to co již od dávnověku platilo pro úspěšnost a důvěryhodnost a platí v dnešním moderním světě dvojnásob.

1.2 Druhy image

Image je pojem, který se stává hybnou silou marketingu a dostává se do povědomí prakticky již všech členů společnosti, zejména té vyspělé – konzumní. Umožňuje spotřebiteli orientovat se v permanentně rozšiřující se nabídce a následně rozhodnout v stále více komplikovanějším a uspěchanějším světě. Pro proces rozhodování jsou adekvátní znalosti zcela nezbytné. Získávat je však v dostatečné míře, rozsahu a hloubce je neuvěřitelně náročné na čas, ale i schopnosti jedince. Image je prostředek, který nahrazuje nutnost, osobně získávat znalosti, absorbovat je, prověřovat a následně aplikovat v samotném procesu rozhodování. Image umožňuje tyto potřebné znalosti sdílet, přejímat úsudky jiných, zprostředkovávat jevy a procesy. Nabízí informace a názory, z nichž si jedinec vytváří své vlastní představy - image.

V souvislosti s převládajícím názorem, že image spojuje všechny představy jedince, nebo skupiny o určitém předmětu mínění, mohou být předmětem tohoto mínění prakticky jakékoli subjekty nebo objekty, např.: [15]

- **image osoby, skupiny osob** (osobnostní image, image politika, image sociální skupiny, etnika)
- **image země, města, nebo regionu**
- **image instituce, nebo organizace** (městské a obecní úřady, spolky, politické strany)
- **image firmy s jejich aktivitami určenými pro veřejnost** (podnikový, produktový image, image obchodní značky, obalový image, propagační image).

Image osoby – je image konkrétního jedince, je to obraz o daném člověku ve vědomí jiných lidí, který se utváří vnímáním, nejenom vnějšího, fyzického vzhledu, ale je výrazně ovlivňován také chováním jedince, jeho vystupováním a vztahy ke spolupracovníkům, nadřízeným, přátelům, rodině. Další složkou, která ovlivňuje jeho image jsou komunikační schopnosti a dovednosti (verbální - kultivovanost projevu, styl komunikace, intonace, rychlost, hlasitost řeči a neverbální - gesta, postoj těla, držení těla, zaujímání pozice v prostoru, výraz tváře, způsob naslouchání). Celkový obraz ovlivňuje také výběr vhodného oblečení, (známé rčení – šaty dělají člověka), péče o tělesnou hygienu a v posledních letech nabývají význam takové skutečnosti, jakou je např. značka automobilu. [16]

Každý jedinec může svoji image aktivně utvářet a měnit, může ji vědomě ovlivňovat, přesto však výsledné vnímání je subjektivní záležitostí, které nemusí odpovídat danému snažení. Každý z nás má svou image, každý působí určitým dojmem na své okolí, i když se vědomě sám nesnaží, je to složitá kombinace vnitřních a vnějších faktorů. [28]

Image země, města, nebo regionu – je subjektivní interpretace vnímaného obrazu státu, města, nebo regionu, je to souhrn všech poznatků, vizuálních dojmů a vnitřních pocitů, které si jedinec spojuje s určitým státem, městem, nebo regionem a tvoří jej obraz ve vědomí všech cílových skupin - obyvatelé města, podnikatelé, turisté. Představuje zjednodušení velkého souboru informací a asociací spájených s danou zemí nebo městem. Městský marketing rozlišuje interní image - je to obraz státu, města, nebo regionu vnímaného místními obyvateli a podnikateli a externí image, který představuje vnímání státu, města, nebo regionu z pohledu médií, turistů, nebo i potenciálních investorů. [29]

Image instituce, nebo organizace - image organizace je utvářena ve styku a komunikaci organizace s veřejností, stává se důležitým prvkem při orientaci a podstatným způsobem ovlivňuje názory a chování. Image organizace je možno definovat jako celkový dojem, kterým organizace působí na veřejnost, jako výsledek interakce všech zkušeností, dojmů, názorů a pocitů, které mají lidé v souvislosti s danou organizací. *„Image organizace je nehmataelným faktorem odrážejícím názory okolního prostředí na ni samotnou a na kvalitu jejich služeb. Image organizace je souhrn představ, myšlenek a dojmů, které o ní lidé mají. Již vytvořenou image je těžké měnit, protože lidé mají sklon být vybíraví, pokud jde o další předkládané informace. Spíše věří tomu, čemu věřit chtějí, než aby se seznámili s fakty.“* [4]

Image firmy s jejich aktivitami určenými pro veřejnost - je vnější obraz firmy, hodnocení, které si vytváří okolí firmy - veřejnost, zákazníci, obchodní partneři. Představuje ho soubor aktivit určených pro veřejnost, je orientován na současné i potenciální zákazníky, nabízí komparativní výhodu v konkurenčním prostředí tržní ekonomiky a může zahrnovat např.: podnikovou image, produktovou image, image obchodní značky, obalovou image a propagační image.

1.3 Charakteristika pojmů image a pověst

Tak jako se různé definice pojmu image, tak i charakteristika znaků a vlastností image představuje různé pohledy autorů. Image je většinou autorů chápána jako celostní pojem, jako komplexní systém, který i přes určité rysy trvanlivosti a stability je ovlivnitelný. Charakteristické pro image je, že v průběhu doby může dojít ke změně image, nebo může být záměrně měněna. Významnou vlastností image je skutečnost, že její analýzou lze zjistit, jakou image si jedinec, nebo vztahová skupina vytvořili.

Vysekalová [18] ve své práci na základě analýzy definic a přístupů jiných autorů formulovala následující teze, které tento pojem charakterizují:

- *Image je komplexní, vícedimenzionální a strukturovaný systém, který je zároveň výrazný a plastický. Jeho celistvost znamená více než jen souhrn jednotlivých částí.*
- *Image prochází vývojem a lze charakterizovat určité vývojové stupně, které jsou důležité z hlediska praktického, například z dynamické fáze vzniku přechází k fázi relativně stereotypního upevnění.*
- *Image se skládá z objektivních a subjektivních, správných a nesprávných představ, postojů a zkušeností jednotlivce či určité skupiny lidí o určitém objektu či předmětu.*
- *Image má jak kognitivní, tak afektivní a behaviorální, sociální a osobní komponenty. Je výrazně emocionálně zabarvena a projevují se specifické vlivy skupinového působení.*
- *Image působí a podstatným způsobem ovlivňuje názory a chování. Je vlastně určitou nositelkou informací a jako taková představuje určitou koncepci orientace jednotlivce ve vztahu ke komunikaci.*
- *Image je sdělitelná a lze ji analyzovat vědeckými metodami. Přes určitou stabilitu je ovlivnitelná v rámci dlouhodobé koncepce.*
- *Image působí na názory a chování jednotlivce a podstatným způsobem je ovlivňuje. Je vlastně určitou nositelkou informací a jako taková představuje určitou koncepci orientace jednotlivce ve vztahu ku komunikaci.*

- *Image poukazuje na psychologickou a sociální povahu objektu, např. značky, firmy, služeb atd.*

Image je pojem, který vyjadřuje subjektivní hodnocení, je to subjektivní percepce daného jedince. Každý jedinec je formován množstvím proměnných působících nejenom v primární skupině, ale také uspořádáním společnosti, náladami ve společnosti, svou sociální pozicí a sociální rolí. Je ovlivňován celou řadou prožitků a zkušeností, co v důsledku ovlivňuje jeho názor, schopnosti a představy. Výsledkem je rozdílná image - rozdílný celkový dojem toho stejného objektu. Co u jednoho jedince bude hodnoceno kladně, u jiného může vyvolat zcela odlišné nebo úplně negativní hodnocení.

Pověst organizace se stává pro jedince jedním z možných vjemových podnětů formujících výslednou image - obraz dané organizace, která je výsostně subjektivním ukazatelem hodnocení skutečnosti a lze ji chápat jako psychologický obraz vytvářený ve vědomí jednotlivce. Pověst, na rozdíl od image, je neuchopitelnou dimenzí života organizace, která ji provází v kontinuitě času. Nabízí retrospektivní zkušenosti všech vnitřně zainteresovaných stran a aktérů, absorbující nejenom jejich vědomé snažení, ale i to zcela nevědomé působení v rovině positivity i negativity.

Pověst organizace reprezentuje její vnější obraz, veřejnou identitu a osobnost. Dobrá pověst organizace vytváří atmosféru vzájemné důvěry a je předpokladem kultivování vzájemných vztahů a utváření postojů v širokém názorovém spektru veřejnosti.

1.4 Analýza image

Image je různě vnímána, v závislosti na kulturním, věkovém a socioekonomickém ukazateli, je sociálně podmíněna. Jinak je vnímána např. značka Škoda v domácím prostředí, kde se stává předmětem „národního vlastnictví“ a jinak v dalších zemích, kam je exportována. Image se stává důležitým ukazatelem, zjednodušeným symbolem založeným na souhrnu představ, postojů, názorů a zkušeností člověka ve vztahu k určitému objektu, který jej následně ovlivňuje při nákupu a spotřebě. Analýzou image organizace získává

reálné podklady pro vyhodnocení dlouhodobé strategie, účinnosti marketingové komunikace a svého působení. Je nezbytným předpokladem pro strategické plánování a posilování pozitivního obrazu organizace, popřípadě slouží jako základ pro aplikování postupů vedoucích ke změně image žádoucím směrem.

Důvody, které vedou organizace nebo podniky k provádění analýzy image se různí, ale mají společný základ ve stanovených cílech, které si kladou za úkol:

- zjistit míru účinnosti propagačních prostředků i celkových komunikačních metod,
- identifikovat stávající obsah image a určit jeho silné a slabé stránky,
- porovnat skutečnou a žádoucí image organizace. [18]

Výsledky analýzy image zprostředkovávají míru povědomí veřejnosti o organizaci, která je důležitým faktorem ovlivňující celkovou image organizace a jsou nutným předpokladem pro dlouhodobé plánování, stanovení konceptu chování a stylu celé organizace. Mají praktický význam nejen pro nově vznikající organizace k minimalizaci rizik v konkurenčním prostředí, ale i pro již zavedené organizace k objasnění jejich pozice na trhu. Opakovaně prováděná analýza image nabízí organizaci možnost srovnávat údaje a včas reagovat na nepříznivé skutečnosti.

Neexistuje jeden konsensuální způsob řešení stanoveného úkolu, nelze jednoznačně určit standardní metodu. Výběr vhodné metodiky je zcela podmíněn konkrétnímu zadání pro zkoumání daného jevu a zpravidla se využívá kombinace kvalitativních a kvantitativních metod psychologického výzkumu.

Kvalitativní výzkum „*se snaží zjistit důvody chování lidí, jejich motivy a příčiny*“. [3] Je hlubší sondou do problematiky zkoumaných jevů, jejich vztahů a závislostí, snaží se odhalit a porozumět tomu, co je podstatou zkoumaného jevu. Využívá poznatky zejména z psychologie, sociální psychologie (zabývající se převážně jedincem) a sociologie (předmětem zkoumání jsou spíše skupinová jednání).

Základní techniky kvalitativního výzkumu užívané pro analýzu image, tvoří:

- Hlubkové rozhovory
- Skupinové rozhovory
- Projektivní techniky

Kvantitativní výzkum hledá statistické souvislosti a používá se k ověřování platnosti již prokázaných základních závislostí. Pracuje s dostatečně velkým souborem respondentů a ke zpracování získaných dat využívá statistické postupy.

Základní techniky kvantitativního výzkumu užívané pro analýzu image, tvoří:

- Metody dotazování
- Metody pozorování

Sémantický diferenciál je metoda vhodná pro podrobnějšího analýzu image organizace. Podstatou dané metody je sestavení řady protikladných pojmových dvojic ve vícestupňové škále, zahrnující tři skupiny faktorů (potenční, hodnotící faktory a faktory aktivity), [12] např.: celkový dojem, který armáda vyvolává je profesionální - neprofesionální, Armáda ČR má vysokou morálku a kázeň - Armáda ČR má nízkou morálku a kázeň.

2 Image organizace veřejného sektoru

Veřejný sektor představuje část národního hospodářství, která se nachází ve veřejném vlastnictví a zabezpečuje veřejné statky kolektivní spotřeby. Je financována z veřejných prostředků, probíhá v ní veřejná kontrola a rozhodování se uskutečňuje prostřednictvím veřejné volby. Veřejný sektor je produktem veřejné politiky státu, je neziskový a cílem jeho směřování je blaho občanů. [13]

Ve smíšené ekonomice dochází v některých sférách ekonomického života k přirozené absenci trhu (soukromý sektor je orientován na zisk, usiluje o zhodnocení kapitálu vlastníků, zabezpečuje tu část ekonomiky, která zisk přináší, nemá zájem vynakládat prostředky neefektivně, bez návratnosti). Jedná se o tu sféru, u které je určujícím kritériem spravedlnost, ochrana společenských hodnot a uspokojení potřeb společnosti. Veřejné statky vytvářejí předpoklady pro rozvoj demokratických prvků ve společnosti, podporují občanskou rovnost, dodržování etických a morálních zásad. Jsou charakteristické nedělitelností spotřeby a nevylučitelností ve spotřebě. Zlepšují sociální klima ve společnosti. Ve spotřebovávání určitého statku může tvořit spotřebitelskou skupinu i celá společnost, je to např. v případě národní bezpečnosti. [13]

Specifikum neziskového veřejného sektoru je, že služby a produkty neziskových organizací nemají tržní charakter a při rozhodování spotřebitelů nejsou cenové motivy ty rozhodující. Nepůsobí zde zákonitosti užitku a ekonomické efektivity. Spotřebovávání některých služeb, poskytovaných organizacemi veřejného sektoru vyplývají ze specificky vynucené spotřeby. Spotřebitel není ten, který je zde nucen rozhodovat.

Image organizace je subjektivní vnímání osob, které stojí vně této organizace, nebo jejími vlastními zaměstnanci. Jde o výslednici percepčních procesů ve vědomí člověka, které jsou determinovány způsobem přijímání a zpracování informací. [11] To jakým dojmem působí organizace, jaká pověst ji provází, je výslednicí působení mnoha faktorů. Mezi faktory ovlivňující image řada autorů uvádí především produkt či služby a jeho vlastnosti. Dnešní přesycený trh s množstvím produktů či služeb s nabídkou prakticky stejných funkcí, kvality a mnohdy i ceny se stává pro spotřebitele příliš náročný a proto se image

organizace může stát rozhodujícím kritériem volby. K dalším faktorům lze přiřadit marketingovou komunikaci, která se zaměřuje na zvyšování pravděpodobnosti úspěchu na trhu tím, že hlavní pozornost obrací na názory a hodnocení veřejnosti. Neopouští výsledek pouze na kvalifikovaném přístupu odborníků, kteří rozhodují o kvalitě, výrobě, technologických postupech a přednostech výrobku, kdy i přes všechnu jejich snahu může být hodnocení v očích spotřebitele negativní a produkt nezíská příznivou odezvu na trhu. [2] Dále jsou uváděny podniková kultura a podniková identita, které v sobě zahrnují způsob řízení firmy, způsob jednání a vystupování vůči zainteresovaným partnerům, vztahy na pracovišti mezi kolegy a vztahy mezi nadřízenými a podřízenými. Jsou to faktory, které organizace vysílá vědomě, ale i nevědomě vůči svým potenciaálním uživatelům a konzumentům. [18]

Organizace může svou image spoluutvářet aktivním působením, využíváním různých strategií, chováním celé organizace i způsobem její činnosti a taktik např. prostřednictvím public relations. Vědomě cílené chování vedení organizace, ale i jejích zaměstnanců v každodenním působení také výrazně ovlivňuje výsledný obraz dané organizace. Při utváření image je důležité podchytit co nejvíce aspektů, které mohou působit na lidské vědomí při utváření představ o dané organizaci. Zdrojem informací a podnětů, které mají vliv na vnímání jednotlivce se stává také kultura a socioekonomická úroveň dané společnosti a její tradice.

Důvěryhodnost je pomyslná meta, kam by mělo směřovat úsilí všech zainteresovaných činitelů. Protože mnohdy jenom důvěryhodnost je jediným dostupným parametrem přispívajícím k volbě a to zejména u služeb, kterých kvalitu nemůžeme předem posoudit. V případě, že se jedná o organizaci veřejného sektoru, která je souhrnem víceúrovňové struktury, s množstvím v sobě zahrnujících jednotek a v počtu čítající desítky tisíc zaměstnanců, tak dochází k působení příliš mnoho proměnných. Image organizace se může mnohdy jevit jako hodně křehká záležitost a množství těch proměnných ji může příliš snadno narušit a převážit pomyslnou rovnováhu mezi pozitivním a negativním image.

2.1 Image organizace veřejného sektoru a identita organizace

Co můžu nabídnout, čím zaujmout, jak vystoupit z davu, jsou otázky nejenom začínajícího podnikatele, ale i jiných subjektů působících pod neustále narůstajícím tlakem konkurence. Pro organizace je čím dál tím obtížnější prosadit se a následně i udržet na trhu, mít úspěch, vyniknout. Jednou z mnoha cest vedoucích k úspěšnosti organizace je důsledně hlídat to, jak se organizace projevuje směrem k veřejnosti a na veřejnosti. Vědomé prezentování a řízení její identity ovlivňuje vnímání dané organizace ze strany cílových skupin. *„Identita organizace (corporate identity - CI) je označována jako celistvá, ničím nezaměnitelná podstata, kterou se organizace jednoznačně vymezuje a odlišuje od organizací ostatních. Je odvozená z historie, kultury, politiky, filozofie, strategie, stylu řízení, hodnot, poslání, vize a chování organizace.“* [12]

Identita organizace představuje dlouhodobý koncept chování celé organizace, její filozofii a charakter, znamená strategické pojetí vnitřní struktury a vnější prezentace. Integruje v sobě pozitivní hodnoty a tradice, určuje referenční rámec všech sdělení a aktivit. Je dynamickou a pečlivě zkoordinovanou soustavou, která efektivně komunikuje s okolím. Vypovídá o tom jak organizace vypadá, co chce o sobě říct a jak se chce chovat směrem ke svým spotřebitelům i vlastním zaměstnancům.

Veřejný sektor ve své specifčnosti není orientován na zisk, ale chápe svoji existenci jako přínos k obecnému prospěchu. V ziskovém sektoru organizace oslovuje tu cílovou skupinu, která je v dosahu jejího zájmu a představuje potencionálního spotřebitele. Veřejný sektor se snaží získávat podporu a pochopení veřejnosti pro své poslání. Orientuje se spíše na sociálně psychologickou oblast působení ve vztahu s veřejností a svůj dlouhodobý koncept zaměřuje na posilování své identity jako představitele zajišťující větší spravedlnost v přerozdělování veřejných statků a zkvalitnění lidského života. Identita organizace představuje způsob jak vnímá organizace sebe sama a jak tuto skutečnost prezentuje svému okolí. Cílem identity organizace je vyjádřit svoji osobitost, výjimečnost, zdůraznit svoji odlišnost, co umožňuje její vymezení vůči ostatním a získat tím komparativní výhodu konkurenčního prostředí. Stabilní identita, vycházející ze znalosti vnitřní struktury, hodnot, jejího vzniku a geneze, zvyšuje důvěryhodnost a atraktivitu organizace. Reprezentuje osobnost organizace, její pověst.

Identita organizace je tvořena prostřednictvím jednotlivých prvků, kterými jsou organizační kultura, organizační design, a komunikace. Image organizace pak představuje výslednici vzájemné interakce těchto prvků, je veřejným obrazem této identity.

2.1.1 Organizační kultura

Pěstování silné organizační kultury můžeme vysledovat i v naší nedávné historii. Ve 20. letech minulého století ji systematicky u svých zaměstnanců pěstoval průmyslník a podnikatel Tomáš Baťa. Vštípené zásady, že *„zákazník je náš pán, nebo že práce není pouhý zdroj peněz, ale naopak službou druhým, která přináší sama o sobě morální uspokojení“* uplatňovali jeho zaměstnanci ještě dlouho po Baťově smrti, ba i dlouho po zániku jeho firmy. Vštípili si je natrvalo do svého myšlení a jednání. Ovlivnila je pak na celý jejich profesní i soukromý život. [3]

Důležitost organizační kultury není opomíjena ani dnes. Její vliv na budování pozitivní image a na úspěšnost organizace vzrůstá se stoupající náročností spotřebitele, se zvyšující se nabídkou konkurenčních produktů, nasycenosti trhu a celkově vyšší dynamičností prostředí společnosti. Organizační kultura do značné míry vytváří první dojem, reprezentuje prvotní informaci, které okolí při kontaktu s organizací získává. Významnou měrou se podílí na posilování dobrého jména organizace a jejího postavení ve společnosti.

Organizační kultura (corporate culture - CC) je všeobecně přijímaným systémem sdílených hodnot, postojů, norem chování a očekávání, které se promítají do morálky pracovníků, jejich přístupu, jednání a chování. Integruje nejenom vědomě, ale i ty nevědomě sdílené hodnoty, názory a myšlenky, které jsou nezpochybnitelné, pro organizaci již zcela samozřejmé a stávají se součástí běžného života. Představuje ve vědomí obecnou rovinu toho co je dobré a co špatné. Vyjadřuje celkovou atmosféru a charakter organizace. Organizační kultura je součástí identity organizace a spolu s komunikací a organizačním designem se podílejí na utváření celkové image organizace. [10]

Organizační kultura ovlivňuje vnitřní život organizace, myšlení a chování všech spolupracovníků, dává návody k možnému způsobu chování, rozhodování a řešení problémů. Je významným nástrojem motivace a demotivace, promítá se do pracovní

morálky a vztahů na pracovišti, posiluje sounáležitost. Dotváří celkový obraz organizace. Organizační kultura je pro každou organizaci zcela specifická, vychází z hodnot stanovených v organizační filozofii a zahrnuje cíle organizace. Silná organizační kultura, vhodná pro dané podnikatelské prostředí nabízí dle Lukášové [10] organizaci řadu výhod:

- sdílení a respektování hodnot dává předpoklady pro otevřenou komunikaci, harmonizuje prostředí, umožňuje rychlejší adaptaci novému zaměstnanci, redukuje konflikty a usnadňuje dosahování konsensu,
- usnadňuje orientaci pracovníků v procesech, urychluje rozhodování a následně jejich implementaci, dává prostor pro samostatné a operativní řešení problémů, napomáhá vnitřní integraci,
- vnímání psychologických sankcí v případě nedodržování společně uznávaných norem a vzorců chování působí jako neformální kontrola a tím snižuje nároky na budování kontrolního systému,
- zvyšuje motivaci a ochotu pracovníků podstupovat rizika, přejímat odpovědnost za svou práci, posiluje týmovou práci a pozitivní postoje ke spolupráci,
- posiluje pocit hrdosti pracovníků plynoucí z vědomí sounáležitosti s organizací, zvyšuje jejich sebevědomí a společenský status, cítí se cennou součástí organizace,
- zlepšuje flexibilitu a personální situaci v organizaci tím, že snižuje fluktuaci zaměstnanců, vytváří stabilní prostředí a emocionální pohodu.

Organizační kultura významným způsobem ovlivňuje pověst celé organizace, způsob nahlížení, vytváří podmínky pro pozitivní emoce ve vnímání a podílí se na utváření celkového obrazu organizace ve vědomí jednotlivce i celé společnosti. Je proto žádoucí, aby všichni zaměstnanci byli seznámeni s prvky organizační kultury, vnitřně se s nimi ztotožnili a respektovali je. Každý zaměstnanec se stává aktérem, aktivním představitelem organizační kultury. [9]

2.1.2 Organizační design

Strategické řízení organizace zahrnuje všechny oblasti působení organizace. V zájmu prosazení se a úspěšnosti je zásadní utvářet ucelený a komplexní obraz organizace, nic neponechat náhodě. V procesu utváření osobité, nadčasové identity musí být prakticky prováděné kroky přesně promyšlené a realistické. Žádnou etapu tohoto dlouhodobého

procesu nelze obejít a nevěnovat ji dostatečnou pozornost. Důsledky takového jednání mohou vést k znehodnocení značných investic organizace. Proto již první kroky musí nést znaky profesionality a kompetentnosti. Na startu každé organizace stojí jasné definování smyslu organizace, cílů, prostředků, její strategie, filozofie a v neposlední řadě také snaha o její symbolické, snadno zapamatovatelné vyjádření. Organizační design se stává prostředkem tohoto vyjádření. Je nejviditelnější součástí identity organizace, všudypřítomným reprezentantem. Vhodně doplňuje a podporuje image organizace.

Organizační design (Corporate design - CD) nebo také „jednotný vizuální styl“ je definován jako „*vizuální vyjádření vlastní reflexe organizace. Corporate design musí jasně odrážet a vyzařovat podnikovou identitu a nést image organizace*“. [15]

Zásadním požadavkem na jednotný vizuální styl a jeho charakteristické prvky je atraktivita, srozumitelnost a čitelnost. Z estetického hlediska je důraz kladen na nadčasovost odrážející užitnou trvanlivost, barevné ladění, typografii, kvalitu a míru tvarové stylizace. [30]

Mezi základní vizuálními atributy řadíme grafickou značku (logo, logotyp), která slouží jako zástupný symbol k jednoznačné identifikaci daného subjektu. Důležité hledisko kladené na značku je funkčnost, aplikovatelnost a její komunikační schopnost, kterými sděluje okolí nosné atributy značky. Svou schopností navozovat v lidech emoce a zanechávat emoční stopy je vhodnou cestou pro významově hlubší sdělení a reflektování tradic a filozofii celé organizace.

2.1.3 Komunikace s veřejností

Potřeba komunikace je stará jak lidstvo samo. Toto lze slyšet a číst v různých obměnách a ve svých důsledcích lidskou civilizaci nasměrovala k pokroku a prosperitě. Stala se nejenom životní potřebou, ale má i sociální aspekt. Člověk nežije sám, je součástí lidského společenství, má touhu a potřebu někam patřit, sdílet své pocity, své myšlenky a názory. Komunikace tvoří veškerý základ vztahů mezi lidmi, určuje jejich účast a vzájemné vazby.

Komunikace je obvykle chápána jako sdělování informací, jako přenos obsahu a výměna významů, hodnot a reakcí. Komunikaci lze chápat i v širším pojetí, kdy předmětem komunikace může být jakýkoli lidský i přírodní výtvar (hmotný i duchovní). Komunikace je vnějším projevem identity organizace, je ovlivňována organizační kulturou a může probíhat v symbolech, např. jak již bylo výše zmíněno, organizační design, logo. Komunikace probíhá komplexně, zahrnuje jak verbální prostředky (řeč a písmo), tak i neverbální (mimika, gesta, postoj těla, výraz tváře, tón hlasu). Neverbální komunikace je pro mezilidské vztahy podstatně důležitější. Signály, které jejím prostřednictvím jedna strana vysílá a druhá přijímá mohou podstatným způsobem doplnit obsah sdělení nebo obsah zcela pozměnit, dát mu jiný význam. Nelze nekomunikovat i mlčení je komunikace.

Image organizace je utvářena ve styku a komunikací organizace s veřejností, je ovlivňována vystupováním představitelů organizace, ale i jejich zaměstnanců, zvoleným jazykovým stylem i nastolením témat k nimž se vyjadřují. V průběhu komunikace dochází k vzájemnému ovlivňování a sdělování celého komplexu informací, včetně informací obsažených v chování, v postoji a přístupu. Organizace veřejného sektoru v komunikačním procesu poskytují a předávají informace veřejnosti. Tento proces je třeba chápat jako jeden ze základních typů služeb poskytovaných veřejnosti, který musí být založen na principu kvality, transparentnosti sdělovaných dat a respektování objektivnosti, dostupnosti a využitelnosti informací pro rozhodovací procesy každého občana. Pravdivost, aktuálnost a srozumitelnost jsou základní požadavky kladené na poskytované informace, které směřují k veřejnosti. „*Veřejnost představuje velice neurčitou sociální kategorii, významově nejčastěji chápanou jako souhrn příslušníků konkrétního organizačního (institucionálního), sídelního, územního, státního či dokonce nestátního (Evropská unie) útvaru, kteří dosáhli právní dospělosti a mohou se vyjadřovat a mluvit do veřejných záležitostí.*“ [2]

Kotler [8] klade důraz na skutečnost, že veřejnost nemůže být opomíjena a její názory představují základ pro politickou shodu a stabilitu v demokraticky řízené společnosti. „*Veřejnost je skupina, která má skutečný nebo potenciální zájem i vliv na schopnosti společnosti dosahovat svých cílů.*“

2.2 Image organizace veřejného sektoru a veřejné mínění

Být úspěšnou organizací a mít dobrou pověst, je snaha, která se stává nedílnou součástí života každé organizace, nejenom té ziskové a to již od jejího vzniku. Být úspěšný, mít působivou image, vytváří předpoklady pro pozitivní vnímání veřejností a přijímání těch informací, které organizace sděluje prostřednictvím vědomě utvářené image. Nezbytnou podmínkou aktivního působení v procesu posilování pozitivního obrazu v povědomí veřejnosti je zpětná vazba a veřejné mínění se stává pro organizaci podstatným zdrojem těchto informací.

Zájem o veřejnost, její mínění i způsoby jak se vzájemné vztahy formují nemůžou být vztahovány jenom k aspektům moderní doby. Již starověký Řím znal praktický obsah pojmu „veřejné mínění“ a jeho hlasu naslouchal (viz známé „Vox populi - vox dei“ - Hlas lidu, hlas boží). [5] Pro stabilitu společenského systému a k udržení vlastní mocenské pozice jsou si představitelé politické elity i dnes vědomi nezbytnosti podpory ze strany veřejnosti, jejího souhlasu a pochopení.

Veřejné mínění lze považovat za reflexi současných názorů, postojů, ale i nálad a dohadů veřejnosti. Nabízí také předpokládané reakce občanů a jejich chování. Obsahuje prvky subjektivnosti, má silnou dynamiku a může se rychle změnit. Veřejné mínění je snadno ovlivnitelné různými projevy politiků, manipulací demagogů, veřejným působením významných a veřejně známých osobností, ale největší moc ovlivňovat veřejné mínění mají masmédiá. Veřejné mínění přenáší očekávání i přání řadových občanů nejenom ve věcech celospolečenských, ale i v jeho jednotlivých sférách. Ve veřejném sektoru se očekávání veřejnosti spojují s vyšší úrovní mravní integrity a zodpovědnosti vůči občanům. Veřejné mínění plní řadu významných funkcí:

- **demokratizační** – vyvíjením tlaku na správní orgány, které následně přihlížejí k tomu, co si lidé myslí,
- **kontrolní** – sliby veřejných činitelů jsou pod kontrolou veřejnosti, která zpětně chce vědět, jak tyto sliby byly splněny,
- **morální a právní** – prostřednictvím veřejného mínění jsou hodnoceny činy i jednání, může působit inspirativně a urychlovat přijímání nových zákonů, veřejnost se rychleji identifikuje s názory a postoji, které vyjadřují její zájmy.

Veřejné mínění je v demokratických podmínkách systematicky zkoumáno, pravidelně jsou prováděny a publikovány výzkumy veřejného mínění, které se staly předpokladem pro kvalifikovaná rozhodnutí v různých oblastech společenského i politického života.

2.3 Image jako obraz organizace ve vědomí jednotlivce

Z definicí objasňujících povahu pojmu image jako obrazu, který si lidé vytváří o celé organizaci, o jejich hmatatelných, ale i imaginárních vlastnostech, tak jak ji subjektivně vnímají, za jakou ji považují, vyplývá, že obraz organizace, který si jedinec vytvořil je souhrnem dojmů, hodnocením skutečnosti a názorem proměnlivým v čase.

Na image lze nahlížet i z psychologického hlediska, kdy je image chápána jako obraz ve vědomí jedince, který má své emoční pozadí. Jde o výslednicí probíhajících percepčních procesů ve vědomí člověka, které jsou determinovány způsobem přijímání a zpracování jednotlivých informací, jsou ovlivňovány prožitkovou sférou danou každému subjektu. *„Image se většinou chápe jako psychologický obraz objektu v našem okolí, který se vytváří v našem vědomí. Je to obraz ne vždy přesně definovatelný. Má však konkrétní obsah, konkrétní příčiny a konkrétní důsledky své existence.“* [2]

V průběhu syntézy vznikajícího obrazu ve vědomí jednotlivce se také uplatňují:

- **kognitivní procesy** zahrnující uvědomování, způsob vnímání, hodnocení a poznávání daného objektu v souvislostech a vztazích,
- **behaviorální komponenta** vymezující způsob chování a prožívání, to jakým způsobem jedinec reaguje na podněty,
- **emoční stránka osobnosti** vyjadřující pocity a subjektivní prožívání ve všech svých protikladných vztazích,
- **sociální stránka** abstrahující sociální dovednosti a zkušenosti, naučené vzorce chování, předsudky, stereotypy,
- **osobnostní charakteristiky**, které jsou pro každého člověka zcela jedinečné a určující.

Souhrn všech těchto jednotlivých komponentů nám předurčuje, že obraz organizace (nebo jakéhokoli jiného objektu a subjektu) v očích jednotlivce je vždy zcela subjektivním hodnocením a proto může být výsledný obraz dané organizace u jednoho jedince zcela rozdílný, než výsledný obraz u jiné osoby.

Míra povědomí veřejnosti o organizaci je jedním z dalších faktorů, které výrazně ovlivňují výslednou image organizace, její celkový obraz. Lidé ve svých závěrech označují za silnou, kvalitní a stabilní organizaci takovou, u které je povědomí veřejnosti o dané organizaci silné a naopak, je-li povědomí veřejnosti o organizaci slabé, je zde tendence označovat takovou organizaci za slabou, nejistou, nekvalitní a nevýznamnou. Dochází v závislosti na pozitivnosti image a míře povědomí veřejnosti k přehlížení, či zlehčování některých negativních informací. Jestliže image organizace je nepříznivá dochází, k posunu interpretování informací a negativním je přikládán větší význam.

3 Pojetí armády v demokratickém státě

V odkaze Tomáše Garrigue Masaryka, filozofa, myslitele a státníka, který se otázkou demokracie zabýval prakticky celý svůj život lze najít slova: „*Demokracie není jen formou státní, není jen tím, co je napsáno v ústavách, demokracie je názor na život, spočívá na důvěře v lidi, v lidskost a v lidství. Demokracie je diskuse. Ale pravá diskuse je možná jen tam, kde si lidé navzájem důvěřují a poctivě hledají pravdu.*“ [31]

Změna politického režimu před více než dvaceti lety nasměřovala Českou republiku k demokratickým hodnotám, kde svoboda se stává nejcennější položkou. Svoboda není jenom pojem, je základním smyslem plnohodnotného lidského života. Pramení z vědomí vlastní odpovědnosti, ale i povinností, uvědomění si a respektování lidských práv. Veřejnost si plně uvědomuje své postavení a základní demokratické principy, promítající se v aktivním přístupu, zainteresovaném postoji a schopností zaujímat vlastní stanoviska.

Demokracie jako politický systém umožňuje všem svým plnoprávním občanům participaci na správě a řízení státu. Otevřená pluralitní společnost je však ve svém důsledku také svazující. Probíhající změny v moderně se prosazující společnosti kladou na občana stále více požadavků s nutností respektovat společenské normy. Současně se zvyšuje podíl vlivu veřejnosti a jejího mínění na fungování státu, směřování politiky a jejich priorit. Názory veřejnosti tak sehrávají stále větší roli a zasahují do rozhodovacích procesů vládní špičky.

Žádný politický systém nemůže setrvat u moci jen díky své administrativní výkonnosti, politické vůli a legitimitě, ale opírá se o donucování vykonávané ozbrojenými složkami státu - policií a armádou. Určujícím faktorem podstaty vztahů mezi veřejností a armádou v demokratické společnosti se tedy stává podíl vojáků na politické moci a míra slučitelnosti vojenské etiky s politikou státu. Díky své donucovací moci a schopnosti nastolit režim, ale jej i svrhnout, je její loajalita vůči režimu klíčová. Její moc pramení z faktického monopolu na zbraně, přísné organizovanosti, ukázněnosti a kultury prosté poslušnosti. Hierarchie hodností, vysoká míra organizační efektivity a zvnitřněné osobité hodnoty bojovat a případně i zemřít dávají armádě předpoklady pro naplňování jejího poslání, ale současně určují její charakteristiky a nahlížení veřejnosti.

Důvěra civilní společnosti v armádní instituci je konfrontována se změnami probíhajícími v mezinárodních, ale i vnitrostátních strukturách. Specifické ekonomicko-politické prostředí procházející změnami v závislosti na aktuálním politickém dění, nenabízí armádě možnost relevantní koncepční strategii, náležitější ocenění a status. Svou roli zde sehrává i skutečnost, že armáda je ve svém důsledku apolitická, stojí nad zájmy politiky, zajišťuje bezpečnost a celistvost státu, hájí národní zájmy, ale tato její dimenze není vždy plně respektována.

Schopnost kontrolovat průběh celospolečenského dění je dána mocí a podílem na moci. Tato moc vyplývá z legitimacy a právní subjektivity politické reprezentace státu a je zabezpečována výkonnými složkami moci policií a armádou. Současně ji zavazuje k nutnosti zajištění finanční a morální podpory pro ozbrojené síly. Pro demokratický systém se minimalizace podílu ozbrojených sil na moci stává ideálem, prostředkem pak demokratická a civilní kontrola armády. [32]

3.1 Demokratická kontrola a civilní řízení armády .

Demokratická kontrola a princip civilního řízení armády ji umožňuje částečně se spolupodílet na transparentnosti a veřejné odpovědnosti armády. Vždyť nezpochybnitelným právem občanské veřejnosti je být pravdivě informován a participovat na správě věcí veřejných. Svou nezastupitelnou roli zde sehrává otevřená komunikace a mediální informovanost. Informování veřejnosti o cílech vojenské politiky a o výstavbě ozbrojených sil patří ve vyspělých demokraciích k prvkům politické kultury.

Tím, že stát převzal odpovědnost a náležitější kompetence za strategické rozhodování v otázkách národní bezpečnosti a obrany státního území, přebírá armáda zodpovědnost jenom za jejich splnění a volbu jak tento úkol splnit co nejlépe, ne za objektivní správnost. Nelze však armádu zcela vyloučit z rozhodovacích procesů. Plná kvalifikovanost vojenských profesionálů a vysoká odborná specifická jsou předpokladem strategického plánování, kompetentního zhodnocení problému, navržení nejuhodnějších variant a vyhodnocení reálnosti provedení.

Předpokladem účinnosti civilní kontroly a řízení armády je systémová legislativa, důsledná analytická a koncepční činnost při vyhodnocování bezpečnostních rizik, opírající se o právně vymezenou soustavu institucí, přesně stanovené kompetence a mechanismy kontrolních procesů. Civilní kontrola a řízení stanovuje hlavní úkoly, podílí se na strategickém plánování, kontroluje hospodaření svěřených veřejných prostředků a dodržování zákonných norem. Spočívá v podřízenosti armády a celého resortu obrany civilistovi - ministru obrany, prostřednictvím kterého vláda ozbrojené síly řídí a zodpovídá za ní. Z politických činitelů prezident zaujímá nejvyšší postavení, jako vrchní velitel ozbrojených sil. Ústavní a právní rámec subjektivity armády vytváří parlament, který je sám nejvyšší autoritou a politická vláda je mu odpovědna. [34]

Smyslem demokratické kontroly zahrnující politické, ekonomické, sociální, právní, ale i mravní aspekty je vytvořit účinný mechanismus znemožňující zneužití armády jak politickými elitami pro individuální a skupinové mocenské zájmy, tak i samotnými vojáky. Armáda by měla být vzdálena mocenským zápasům a nesmí se stát prostředkem manipulace.

Cílem demokratické kontroly armády, která je nepochybně také jednou ze základních podmínek demokracie, je zamezit autonomnímu politickému rozhodování vojenských elit nebo jejich možnému nátlaku na politické subjekty. Účinnost demokratické kontroly je podmíněna na jedné straně nutností civilního řízení příslušnými státními orgány a kontrolou jejich rozhodnutí a na druhé straně postoji k civilnímu řízení zvláště nejvyšších vojenských představitelů. Armáda musí být prosta ambic stát se politickým subjektem s vlastním politickým programem.

4 Armáda České republiky

Armáda České republiky (dále AČR) je stěžejní součástí ozbrojených sil, která spolu s prezidentem republiky jako vrchním velitelem ozbrojených sil, Vojenskou kanceláří prezidenta republiky a Hradní stráží tvoří strukturu ozbrojených sil České republiky. Ozbrojené síly jsou hlavním nástrojem realizace obranné politiky České republiky a jsou trvale připraveny bránit její území proti vnějšímu napadení.

K základním strategickým dokumentům určujícím celkovou koncepci a rozvoj Armády České republiky náleží Doktrína AČR a Vojenská strategie České republiky. Představují vodítka jak efektivně používat síly a prostředky AČR při naplňování její základní obranné funkce, spočívající v zajišťování státní svrchovanosti, národní celistvosti a bezpečnosti státu. Definiují zákonná a smluvní východiska výstavby a použití ozbrojených sil. [20]

Zásadním principem zajištění obrany státu je formování mezinárodního bezpečnostního prostoru, předcházení situacím, které by mohly vyústit v ozbrojený konflikt vedený přímo proti České republice a zabránění vzniku konfliktu na vlastním území. Z tohoto důvodu musí být AČR schopna účastnit se řešení konfliktů nebo řešení krizových situací nejenom na území vlastního státu, ale především mimo území České republiky. Vojenská strategie stanovuje také, že Armáda České republiky bude udržovat a rozvíjet své schopnosti pro zapojení se do operací v rámci aliančních dohod, k plnění mezinárodních závazků v humanitárních a záchranných operacích a v operacích na podporu nebo udržení míru. [20]

Profesionalizací armády dochází ke změně v její sociální struktuře a k posunu jejího působení, jako plnohodnotného aktéra působícího na trhu práce. Armáda je výběrová organizace, nabízející řadu výhod, životní a pracovní jistoty. Současně klade na vojenského profesionála vysoké nároky a požadavky spočívající v nutnosti plnit úkoly v jejím zájmu na kterémkoli místě naší republiky, ale také i v zahraničí. Vojenské povolání je charakteristické omezením některých občanských a lidských práv, nutností podílet se na řešení krizových situací a povinností jednoznačného plnění rozkazů. Profesionální armáda je pevnou součástí této společnosti, je tady pro tuto společnost, programově se stává garantem jejího demokratického vývoje a chrání její zájmy.

4.1 Vnější a vnitřní hrozby

Obecný pojem hrozba je definován jako: [19] *„Jakýkoli fenomén, který má potenciální schopnost poškodit chráněné zájmy objektu. Míra hrozby je dána velikostí možné škody a časovou vzdáleností (vyjádřenou obvykle pravděpodobností čili rizikem) možného uplatnění této hrozby“*. Pojem hrozba lze užít pro označení objektivních jevů, kterými se na jedné straně vyjadřuje vůle někomu uškodit a na druhé straně vyvolává u ohroženého opodstatněné obavy. Každá hrozba může způsobit menší či větší škody nebo i nenapravitelné škody. Úkolem legitimníou disponujících činitelů je vytvářet legislativní a organizační rámec ke ztížení, ale především k eliminaci těchto fenoménů, které dle výše uvedené definice mají schopnost potencionálně ohrozit a poškodit chráněné zájmy obyvatel České republiky.

Vnější hrozby

Česká republika se vstupem do Evropské unie a začleněním do Severoatlantické aliance stala rovnocenným partnerem demokraticky smýšlejících států a čelí stejným bezpečnostním hrozbám ohrožujících jejich stabilitu. *„Současné globální bezpečnostní prostředí je obecně charakterizováno rostoucí komplexností, proměnlivostí, obtížnou předvídatelností a vysokou mírou asymetrie.“* [20]

Pro Českou republiku a západní civilizaci vůbec představuje hlavní bezpečnostní hrozbu mezinárodní terorismus (s pravděpodobností disponování zbraněmi hromadného ničení), existence nestabilních států vlastnicích zbraně hromadného ničení a regionální vojenské konflikty. V posledních desetiletích přibyly politické hrozby, které představují nepřátelsky naladěné státy vůči západním zemím, diktátorské a nedemokratické režimy. Letecká doprava, složité provozní infrastruktury, informační sítě a prostředky globální elektronické komunikace nabízejí množství citlivých cílů. K dalším potencionálním hrozbám lze přiřadit porušování lidských práv, ekologické ohrožení, energetickou bezpečnost, sociálně-ekonomické hrozby v rovině extrémní chudoby a novodobou hrozbu představovanou kyberterorismem.

Vnitřní hrozby

Mezi hrozby ohrožující vnitřní bezpečnost lze zařadit asymetrické hrozby ze strany mezinárodně působících teroristických organizací, všechny formy organizovaného zločinu, které současně představují univerzální bezpečnostní riziko. Vnitřní bezpečnost ohrožují také nelegální migrace a s ní spojené různé formy nelegálních aktivit. Jedna z hlavních aktivit mezinárodního organizovaného zločinu je distribuce, prodej a zneužívání omamných a psychotropních látek. Dále lze k vnitřním hrozbám přiřadit korupci, závažnou hospodářskou a finanční kriminalitu, extrémní násilí, nové formy obecné kriminality, národnostní a náboženská nesnášenlivost či diskriminace a také napadení a zneužití kritických informací a systému informačních technologií.

4.1.1 Bezpečnostní a obranná politika České republiky

V důsledku demokratizačních a integračních procesů se geopolitické postavení České republiky v posledních desetiletích významně změnilo. ČR je členem Organizace Severoatlantické aliance a vstupem do EU se začlenila do evropských bezpečnostních struktur. Česká republika se stala vnitrozemím, které obklopují pouze členské země NATO a EU, což významně posílilo její bezpečnostní situaci.

Klíčový pojem bezpečnost je vymezen jako: „*Stav, kdy jsou na efektivní míru omezeny hrozby pro objekt a jeho zájmy a tento objekt je k omezení stávajících i potenciálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při něm spolupracovat*“. [19] Bezpečnostní politiku lze pak definovat jako souhrn diplomatických opatření a aktivit směřujících k prevenci a eliminaci bezpečnostních rizik a z nich vyplývajících hrozeb zahrnující nejenom vnější ohrožení státu, ale ohrožení i jeho vnitřní bezpečnosti, veřejného pořádku a ohrožení občanů projevy kriminalitou všeho druhu.

Bezpečnostní a obranná politika České republiky jako organická součást politiky státu stanovuje cíle a priority v oblasti obrany státu z hlediska jeho vnitřní a vnější bezpečnosti. Výkonnost českého hospodářství a zdrojové možnosti státu vytvářejí základní předpoklady pro východiska současného směřování a strategického koncipování bezpečnostní politiky. Je organizována jako komplexní systém zahraničněpolitických, vojenskopolitických, hospodářských a obranných opatření, který je schopen adekvátně a operativně reagovat na

mění se bezpečnostní prostředí, analyzovat vnější a vnitřní bezpečnostní hrozby a z nich vyplývající bezpečnostní rizika.

Česká republika musí dostát svým závazkům, vyplývajícím z aliančních dohod a Evropské bezpečnosti a obranné politiky (EBOP). Sdílením prostředí ve kterém se NATO a EU nacházejí se ozbrojeným silám výrazně rozšiřuje operační prostředí. Armáda musí být schopná expedičního nasazení kdekoli na území států NATO, ale v případě nutnosti v rámci mezinárodního bezpečnostního systému i mimo toto území.

Bezpečnostní politiku státu Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení [35] definuje takto: „*Společenská činnost, jejíž základ tvoří souhrn základních státních zájmů a cílů, jakož i hlavních nástrojů jejich dosažení, směřující k zabezpečení státní svrchovanosti a územní celistvosti státu a jeho demokratických základů, činnosti demokratických institucí, ekonomického a sociálního rozvoje státu, ochrany zdraví a života občanů, majetku, kulturních statků, životního prostředí a plnění mezinárodních bezpečnostních závazků.*“

Bezpečnostní politika státu je tvořena pěti základními komponenty: [20]

- **Zahraniční politika v oblasti bezpečnosti státu** - Česká republika zahraniční politikou prosazuje své zájmy navenek v multilaterálních vztazích jako součást transatlantického bezpečnostního prostoru. Vychází z principu nedělitelnosti bezpečnosti. Nelze oddělovat bezpečnost České republiky od systému bezpečnosti euroatlantické zóny. Zahraniční politika v oblasti bezpečnosti státu přispívá k rozvoji aliančních prostředků a sil a současně podporuje, aby rozhodnutí v případné operaci na podporu míru, bezpečnosti a stability v rámci Evropské bezpečnosti a obranné politiky byly ujednány na základě konzultací mezi NATO a EU. Klade důraz na nutnost ekonomické bezpečnosti států a globální ekonomické stability.
- **Obranná politika** představuje základní nástroj k prosazování bezpečnostních zájmů České republiky. Obranná politika je založena na komplexním preventivním a operačním působení příslušných prvků bezpečnostního systému při zajišťování obrany České republiky, její svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokratického a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku. Zde jsou formulovány základní zásady pro jejich výstavbu, přípravu a případné použití.

- **Politika v oblasti vnitřní bezpečnosti** - formuluje a realizuje hlavní zásady směřující k zajištění vnitřní bezpečnosti, veřejného pořádku a ochrany demokratických principů České republiky.
- **Hospodářská politika oblasti bezpečnosti státu** - eliminuje existující a potencionální bezpečnostní rizika v ekonomice státu a ve vnějších ekonomických a finančních vztazích České republiky. Udržuje schopnosti zmobilizovat náležité věcné a finanční zdroje pro řešení krizových situací. Podporuje účast ekonomiky na krytí potřeb ozbrojených síl.
- **Politika veřejné informovanosti v oblasti bezpečnosti státu** - potřeba informovat veřejnost o vývoji v bezpečnostním prostředí, případných hrozbách a rizicích je nezbytná pro lepší pochopení bezpečnostní problematiky, konkrétních kroků a opatření, které vláda a další státní instituce za účelem bezpečnosti občanů podnikají. Systematické zvyšování informovanosti a zlepšení vzájemné komunikaci s její zpětnou vazbu vede k aktivnější účasti občanů a uvědomování si nutnosti spolupráce.

4.1.2 Strategické dokumenty v oblasti bezpečnostní a obranné politiky

V prvních letech po změně režimu, se tehdejší ještě Československá federativní republika potýkala s absencí právních norem, přesnějšího politického zadání a příslušného koordinačního orgánu v oblasti bezpečnosti. Postupně docházelo k akceptaci nutnosti se otázkami bezpečnosti ve změněných podmínkách zabývat a staly se předmětem širokého diskursu odpovědných institucí státu. Byla sledována linie vývoje jako systémová syntéza mezinárodněpolitického směřování a koncipování. Byl vytvořen legislativní rámec a další právní normy upravující oblast bezpečnostní a obranné politiky.

Již v počátečních krocích nového státu byl dán proevropský směr a přijímány principy kolektivní obrany. Byly podnikány kroky k naplnění vize evropské integrace a začlenění České republiky do aliančních struktur a EU. Zásadou kolektivní obranné politiky je akceptace přijatelných rizik, schopnost čelit těmto bezpečnostním rizikům a eliminace hrozeb v mnohonárodnostním uskupení. Vycházejí z predikce, že žádná země nemá dost obranných zdrojů pro eliminaci všech potencionálních hrozeb.

K základním dokumentům tvořící legislativní rámec poskytující ústavní a právní legitimitu bezpečnostním složkám České republiky a ozbrojeným silám, které jsou jejich integrální součástí patří: [20]

- **Bezpečnostní strategie České republiky** schválená vládou ČR dne 17. února 1999, pak následně po dvou letech novelizována, naposledy v roce 2003 (kdy se od stanovené dvouleté novelizaci upustilo) patří k základním vládním dokumentům tvořící legislativní rámec bezpečnostní politiky, který identifikuje zájmy České republiky, definuje dlouhodobé záměry s cílem zajistit podmínky pro mírový vývoj a hospodářskou prosperitu. Přinesla kvalitativní změny obranné funkce státu v souvislosti s vnějším a vnitřním vývojem České republiky a začleněním do euroatlantického uskupení, kdy vyvstala potřeba aktualizovat stávající bezpečnostní strategii ve smyslu přechodu od samostatné obrany ke kolektivní obraně. Vytyčila také směr (novela bezpečnostní strategie z roku 2003) výstavby plně profesionální armády, mobilní a moderně vyzbrojené schopné zapojit se do aliančních operací.
- **Vojenská strategie České republiky 2008** vymezuje základní principy zajišťování obrany státu. Stanovuje zásady výstavby, přípravy, použití a financování ozbrojených sil. Vojenská strategie České republiky 2008 vytváří koncepční rámec pro plánování a plnění vojenských úkolů obrany, které plně respektují základní principy strategické koncepce a souhrnné politické směrnice NATO a bezpečnostní strategie EU.
- **Programová prohlášení vlády České republiky** jsou produktem volebního programu jednotlivých politických stran a vycházejí z dlouhodobé stranické vize.
- **Národní obranná strategie České republiky** schválená vládou ČR dne 26. března 1997 formuluje zásadní změny v systémovém přístupu k naplňování obranné funkce státu a záměr směřující k vybudování integrovaného záchranného systému.
- **Vojenská doktrína** je strategický dokument rezortu Ministerstva obrany, který nabízí v návaznosti na probíhající reformu ozbrojených sil novou dimenzi v myšlení a jednání vojenských profesionálů. Představuje aktuální přístup k naplnění základního úkolu armády - obrany státu, státní svrchovanosti a územní celistvosti. Vychází z obecních zákonitostí soudobého vojenství, zákonitostí soudobých vojenských a nevojenských operací s nutností vycházet z charakteru možného operačního prostředí a způsobu nasazení. Zahrnuje soustavu zásad a principů

nutných k řízení činnosti při plnění úkolů ve vojenských operacích a vymezuje zásady při nasazení v operacích řízených NATO, Evropskou unií nebo OSN.

Budoucí vývoj bezpečnostní a obranné politiky je podmiňován politickým konsensem jednotlivých vládních stran. Dnes již je zřejmé, že parlamentní politické strany plně nereflakují nutnost stability představ o jejím cílovém stavu a kontinuitě směřování. I když všechny demokratické parlamentní strany ve svých programových prohlášeních deklarují všeobecnou podporu a zájem o armádu, ne vždy to historické zkušenosti potvrzují.

4.2 Historický obraz Armády ČR a události formující její pověst

Každý člověk si utváří svůj náhled, obraz, to jak vnímá organizace, nejenom na základě svých vlastních zkušeností, prožitků a aktivně získaných informací, ale podstatnou roli při utváření obrazu dané organizace sehrává množství informací získaných zprostředkovaně. Nejenom prostřednictvím přátel, rodiny, sociálních skupin, ale významnou roli zde sehrává působení dané organizace v průběhu času a historie samotné. I současný vztah české veřejnosti k bezpečnostní politice, ale i k vlasti a bezpečnosti obecně je výrazně ovlivňován historickými zkušenostmi.

Historii nelze opomenout. Patří do našeho života, do naší společnosti, je její trvalou součástí, přináší kontinuitu neustále se měnícího světa. Armáda v průběhu naší slavné historie opakovaně prokázala svoji připravenost a bojeschopnost, dostála svým závazkům. Historické dědictví zanechané pro další generace je vtěsnané do její pověsti i obrazu.

V hodnocení armády a její pověsti docházelo v průběhu dějin k výraznému posunu. Od sílící podpory široké veřejnosti, politiků a vlády v době rostoucího ohrožení, opěvování jejich hrdinského působení v době okupace až k odcizování a zatracování, kdy armáda představovala nástroj totalitního režimu. Veřejnost vůči armádě, která měla v době totalitního režimu nízkou prestiž, projevovala chladný postoj, spíše nesouhlas. Převládala nechuť mít cokoliv společného s obrannou politikou státu a její armádou. Tento postoj občanů přetrvával ještě dlouho po roce 1989.

4.2.1 Vznik samostatné Československé republiky

Historie samostatné Československé republiky se začala psát již před jejím vznikem. Československý stát se zrodil jako odraz a naplnění touhy českého národa i národně uvědomělých Slováků, po samostatnosti. Uznání státu vítěznými velmocemi ještě před jeho vznikem – co je v moderních dějinách jev nevídaný – usnadnilo jeho hladký zrod a úspěšné první kroky. [21]

Nejvýznamnější roli při vzniku samostatného československého státu sehráli hlavní představitelé zahraničního odboje filosof a politik profesor Tomáš Garrigue Masaryk, Dr. Edvard Beneš a generál francouzské armády astrofyzik Milan Rastislav Štefánik. V roce 1916 se podílejí na sestavení Československé národní rady, jako ústředního orgánu protirakouského odboje. Jejím hlavním cílem se stává získání rozhodujících oficiálních kruhů dohodových států i veřejnosti pro podporu vytvoření samostatného československého státu a jeho uznání. Aby svým požadavkům a koncepcím dodala Československá národní rada skutečnou váhu a důraznost, podporovala vytváření československého zahraničního vojska - legií. První živelně vznikající dobrovolné oddíly se formovaly hned počátkem války především z českých a slovenských emigrantů, žijících ve Francii a v carském Rusku. Později jejich řady začaly doplňovat tisíce krajanů z USA. Avšak tvořili je hlavně vojenští zajatci a přeběhlíci z front, kde čeští a slovenští vojáci bojovali.

Historický zápas československých legií za první světové války výraznou měrou přispěl k ochotě západních velmocí uznat československé legie za spojenecké a Československou národní radu jako vládu budoucího Československa. V dokumentu - Washingtonská deklarace z 18. října 1918 - oficiálně předaném prezidentem Masarykem americké vládě, byla prohlášena nezávislost. 28.říjen 1918 se stal dnem vzniku samostatného Československého státu. Národní výbor převzal v tento den hlavní zásobovací centrálu, obilní ústav a později i další úřady - místodržitelství a zemské správní komise. Odpoledne byla na Václavském náměstí v Praze oficiálně vyhlášena samostatnost.

Již v únoru 1915 Tomáš G. Masaryk prohlásil: „*Postavíme-li armádu, dostaneme se tím do nového právního poměru k Rakousku i Spojencům... Tím se vytvoří politická situace, která nám umožní ve chvíli mírového jednání dosáhnout aspoň minima našich požadavků.*

V každém případě nebudou moci Spojenci ani Vídeň přejít kolem nás mlčky, budeme-li mít vojáky.“ [21]

4.2.2 Budování autonomní národní armády

Československá republika po svém vzniku, jako nový státní útvar, musela své místo v mezinárodních vztazích nejen prosadit, ale také mocensky obhájit. Důležitým aspektem byla i skutečnost, že v té době většina sousedících států měla určité teritoriální nároky na naše území a proto se snažila o oslabení pozice samostatného Československa, ne-li přímo o jeho zlikvidování. Prakticky v celém meziválečném období se všechny okolní státy snažily o revizi státních hranic, které byly vytvořeny na základě mírových smluv, což vytvářelo silný tlak na nově vzniklý stát, přímé ohrožení jeho bezpečnosti, teritoriální celistvosti a suverenity.

Zajištění mezinárodní bezpečnosti a schopnost obrany nového státu vybudováním autonomní národní armády se proto stalo jedním z nejpřednějších úkolů, které musel samostatný stát v roce 1918 řešit. Geografická poloha uvnitř Evropy předurčovala směr, kterým se proces budování armády ubíral. Každý vážnější konflikt, který může být následně řešen vojenskou silou, se musí bezprostředně dotýkat i Československa. Další skutečnost, ze které se při budování armády vycházelo, byl fakt, že v případě napadení ze strany velmocí nebude republika schopna trvale se ubránit sama.

Sestavení nové, samostatné armády a potřeba rychle ji konsolidovat, aby byla v plné míře schopna aktivně řešit bezpečnostní rizika, byl úkol, který již od prvního měsíce řešil Výbor pro národní obranu. V poválečném období panovala nechuť ke zbrojení a rozpočet vlády, kde se prvním československým ministrem národní obrany stal poslanec Václav Klobučník, byl nepříliš velký. Přesto si představitelé vlády velice jasně uvědomovali důležitost a význam potřeby disponovat na hájeném území silnou vojenskou mocí. [22] Samotné budování armády probíhalo za velmi nepříznivých podmínek. První jednotky se začaly organizovat na základě dobrovolníků. Důležitou součástí, se kterou se při sestavování armádních sil počítalo, představovali především příslušníci československých legií.

Z globálního pohledu však bylo pro tak malý stát v neklidné střední Evropě rozhodující zajistit si bezpečnost také diplomaticko-politickými prostředky. V možném konfliktu by vítězství bylo možné jenom za podmínek, že by byla poskytnuta účinná pomoc ze strany jiné, popřípadě jiných velmocí. Při utváření obranné a bezpečnostní politiky sehrál prvořadou roli fakt, že malý stát nemůže sám vytvářet účinné bezpečnostní záruky a prosadit své vlastní koncepce a představy bez pomoci silných spojenců. Dané otázky bylo možno řešit jenom v souladu s celoevropským posuzováním problému. Proto musel nový československý stát najít dostatečně silné spojence se stejnými zájmy a se shodnými cíli v různých oblastech, jako politických, diplomatických, hospodářských, ale i vojenských a to v rámci možností daného prostoru Evropy.

4.2.3 Vývoj v meziválečném období

Vybudování sítě vojenských škol na počátku 20. let minulého století přispělo k posílení armádního sboru, nejenom na základních funkcích, ale i na odborných stupních. Armáda se postupně modernizovala, bylo vybudované pozemní vojsko i vojenské letectví. Pozornost byla věnována také motorizaci pěchoty, tankům a protitankové obraně. Dělostřelectvo mělo díky tradiční výrobě ve Škodovce velmi kvalitní výzbroj. Přesto však byla bojová síla armády negativně ovlivňována celou řadou skutečností. Nejvíce nedostatkem hlavních druhů vojenské techniky, ale i materiálu celkově. Odzbrojovací snahy v Evropě na konci 20. let a důsledky hospodářské krize na začátku 30. let přispěli k další stagnaci vývoje armády. Některé plány a záměry velení nemohly být realizovány pro rozpory v názorech na výstavbu armády, které ve třicátých letech panovaly mezi jednotlivými skupinami vládnoucích kruhů. [7]

Zásluhu na změně postoje politického vedení státu, které začalo armádu více podporovat, měl nový československý prezident dr. Edvard Beneš, který se intenzivně zajímal o vojenské záležitosti. Hrozba agrese hitlerovského Německa, které se v té době dostalo k moci, vedla k důležitým změnám ve výstavbě armády a k přijetí různých opatření. Po uzavření spojenecké smlouvy, která předpokládala vzájemnou vojenskou pomoc v případě nevyprovokovaného napadení Německem, byla v roce 1935 zahájena spolupráce s další evropskou mocností, se Sovětským svazem. Byl také zahájen náročný projekt výstavby

stálého pohraničního opevnění po vzoru francouzské Maginotovy linie, které mělo v případě napadení snížit početní převahu protivníka.

V roce 1936 byl přijat zákon na obranu státu. Stal se důležitým východiskem pro další řešení otázek obranyschopnosti státu a zvyšování bojové síly. Stanovil úkoly při obraně státu, nejenom v době míru, ale i v době války. Byla stanovena dvouletá vojenská služba. Branná politika státu zahrnovala přípravu branné moci, vojenskou i politickou diplomacii, mobilizaci lidských a materiálních zdrojů, osvětovou a morální přípravu. [24]

Prestiž armády mezi veřejností stále rostla. Hrozba, kterou představovalo fašistické Německo, posílila národní uvědomování a vlastenectví. V době všeobecné mobilizace v roce 1938, která patří k nejsvětlejším stránkám v dějinách naší armády, kdy armáda prokázala vynikající připravenost a odhodlanost za svou vlast položit i svůj život, disponovala již miliónem pušek, 55 tisíci lehkými a 1 500 těžkými kulometry, 900 minometry. K boji bylo připraveno dělostřelectvo (čítající skoro 2 tisíce hlavních), téměř 500 tanků a obrněných automobilů. Vojenské letectvo sdružovalo více než 1000 letadel, z toho 400 stíhaček a také v té době nový druh zbraně – protiletadlové dělostřelectvo se světlometnými oddíly s možností účinně čelit nočním útokům. Systém souvislého opevnění, který v krizových dnech roku 1938 sice nebyl ještě zcela dokončen, zesiloval obranu a představoval prvek, se kterým strategické vojenské plánování vážně počítalo.

4.2.4 Novodobá historie do roku 1989

Druhá světová válka byla největším ozbrojeným konfliktem v dosavadních dějinách lidstva. V průběhu historického zápasu armáda opakovaně prokázala svoji vycvičenou a bojeschopnost. Její odhodlání k boji a vynikající bojová morálka byla Mnichovem 1938 již v počátku částečně potlačena, ale vlastenecké cítění příslušníků čs. armády se potlačit zcela nepodařilo. Válka změnila pohled na hodnoty života. Vždyť druhá světová válka předčila v krutosti a hrůznosti všechno, co bylo do té doby známé. Stála téměř 60 miliónů lidských životů a dotkla se odhadem téměř 80 procent obyvatel naší planety. Velikost kulturních a morálních škod je nepředstavitelná a nevyčíslitelná.

Po kapitulaci Německa v květnu 1945 představitelé vítězných mocností určovali směr jakým se svět bude dále vyvíjet a byli si vědomi, že budou muset svést zápas o podobu míru a uspořádání světa. Charakter rozdělení poválečné Evropy na dvě politická, ideologická, hospodářská a vojenská území se opíral o realitu dané doby, kdy Rudá armáda osvobodila východní Evropu, včetně tehdejšího Československa. V tomto období byly prosovětské sympatie umocněné také stále živou mnichovskou zradou západních velmocí.

Po roce 1945 se armáda stala objektem politického boje a po komunistickém převratu, také jednou z obětí politických represí. Období po roce 1945 patří k nejsložitějšímu v celé historii čs. armády, které určilo její charakter, podobu a směřování na dlouhá desetiletí. V jeho průběhu se z národní ozbrojené síly přetvořila v nejdůležitější nástroj mocenské síly totalitního státního aparátu a stala se součástí nadnárodní vojenské struktury sovětského bloku. Popřela tak své předchozí tradice na nichž byla vybudována a odkaz svých příslušníků, kteří bojovali se zbraní v ruce za osvobození vlasti z nacistické poroby.

Obdobím druhé světové války byla přerušena kontinuita vývoje státu. Touha po svobodě a demokracii, která stála u zrodu Československé republiky v roce 1918 byla nahrazena požadavkem bezvýhradné oddanosti KSČ a Sovětskému svazu. Proces podřízenosti jednotlivých armád, včetně jejich lidských a ekonomických zdrojů sovětským potřebám a zájmům byl završen vytvořením Varšavské smlouvy, která byla založena 14. května 1955 ve Varšavě, jako reakce na vstup Spolkové republiky Německo do NATO. V plánech sovětského vedení jim byla určena pouze podpůrná role, samostatná obrana neměla být prioritní. Jejich úkolem byla společná obrana „tábora socialismu a míru“. Československo se svojí výhodnou geografickou polohou uprostřed Evropy bylo předurčeno stát se nástupním územím pro útok na západní Evropu. Koncepce zabezpečení obrany státu vycházela z tehdejšího bipolárního rozdělení světa. Armády států Varšavské smlouvy byly organizovány a budovány podle vzoru armády SSSR a v plné podřízenosti spojeneckým závazkům v rámci Varšavské smlouvy.

Naprostá sovětizace výstavby a života armády měla negativní dopady na vztah veřejnosti k vojenské službě, vojenskému povolání a také k otázkám obrany a obranyschopnosti. Nic nedokáže pošramotit pověst armády tak, jako její odtrženost od společnosti a vědomí, že armáda nestojí na straně lidu, že nepatří lidu a může být postavena proti lidu.

4.2.5 Formování po roce 1989

Listopad 1989 se stal významným mezníkem v novodobých dějinách naší republiky. Sametová revoluce podstatným způsobem ovlivnila všechny oblasti našeho života a otevřela cestu ke svobodě, demokratickému vývoji a politické nezávislosti. Změnilo se politické klima, republika se stala součástí demokraticky smýšlejícího společenství. Rozpadem komunistického systému ve střední a východní Evropě bylo ukončeno bipolární napětí mezi Východem a Západem, došlo k rychlé změně globálního bezpečnostního prostředí. Bezpečnostní hrozby bipolárního charakteru byly nahrazeny množstvím bezpečnostních rizik vyplývajících z destabilizace řady postkomunistických zemí.

Psal se rok 1989 a armáda stála na straně komunistické strany. Přestože byla připravena bránit komunistický režim, její síla zneužita nebyla a samotná armáda k probíhajícím demokratizačním změnám zaujala neurální postoj (i když někteří vojáci z povolání zvláště ve vysokých funkcích, byli ochotni se na záchraně systému podílet). O neutralitě, nutnosti zabránit možnému zneužití armády a pozdější loajalitě armády rozhodli nakonec sami vojáci z povolání, kteří zhodnocením dosavadního vývoje ve východní Evropě a probíhajících změn v okolních komunistických státech, dospěli k závěru, že komunistický režim je neudržitelný.

V polistopadové realitě se armáda stala předmětem probíhajícího politického zápasu. Primárním cílem bylo rychle depolitizovat a podřídit armádu předcházejícího komunistického režimu civilnímu řízení a demokratické kontrole. Nikdy v průběhu tohoto období však nebylo přesněji stanoveno, jaká vlastně armáda má být, jakou má mít celkovou sociálně politickou charakteristiku. Byl na ní vyvíjen velký vnitropolitický tlak, který vedl až ke zpochybňování její účelnosti a i k radikálnímu názoru, že armádu je nejlépe rozpustit. V tomto období byla armáda nucena vyrovnat se s řadou systémových změn. V demokratizačním procesu dochází k proměně totalitní armády a ke změně celkového pojetí armády. Z útočné, která byla součástí prvního operačního sledu armád východního bloku k obranné, schopné vytvořit obranné uskupení, které by čelilo napadení našeho území z jakéhokoli směru proti neznámému agresorovi. [33]

V polistopadovém období nutně dochází k přeorientování plánovaného socialistického hospodářství na ekonomiku tržní. Tato změněná celková koncepce hospodaření vzniklého federativního uspořádání státu se odrážela i ve financování ozbrojených sil. Změněné zdrojové podmínky a výrazné omezení rozpočtu rezortu obrany si vyžádaly rozsáhlou reorganizaci a zeštíhlení armády v podobě početní personální redukce, snižování počtu zbraňových systémů a výrazné omezení rozsahu obranné infrastruktury. V roce 1992 armáda dokončovala rozhodující první část transformačního procesu a dosáhla rovnoměrné dislokace vojsk na území celého státu. Cíle porevolučního demokratického procesu se podařilo uskutečnit. Politicky neutrální armáda se stala garantem demokratického rozvoje a spolehlivým nástrojem celé společnosti reprezentované legitimními ústavními a vládními činiteli.

V roce 1993 rozhodnutím Federálního shromáždění a národních rad došlo k zániku ČSFR a vzniku dvou samostatných států. Nové státoprávní uspořádání zahájilo legitimní proces rozdělení armády realizovaného podle „Smlouvy mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o způsobu vypořádání vztahů vyplývajících z rozdělení Československé armády“. Došlo k přerozdělení obrovského množství materiálu, techniky a zbraňových systémů armády. Rozdělení se dotýkalo i jednotek UNPROFOR a rozdělení jednotné archivační služby. Bylo potřeba především vyřešit personální otázku. Do té doby byla armáda záměrně budovaná jako národnostně smíšená. V průběhu rozdělení jak Československé federativní republiky, tak i samotných ozbrojených sil nevznikaly vážnější problémy, které by probíhající proces narušily. K relativně hladkému průběhu rozdělení federace přispěla ve významné míře také armáda, i když tahle skutečnost zůstává poněkud v pozadí pozornosti veřejnosti. [23]

Vznik samostatné České republiky a zcela nové české armády nabídl impulz k definování zájmů nového státu a k formulování představ o efektivním a komplexním způsobu zajišťování bezpečnosti České republiky. Definitivně vymezil prozápadní politicko-vojenskou orientaci bezpečnostní a obranné politiky, založené opětovně na kolektivním způsobu zajišťování obrany státního území. V tomto období armáda prochází další etapou reorganizace a transformace. Byly definovány vojenské požadavky na modernizaci armády, její dislokační stabilizaci, optimalizaci počtu posádek a implementován logistický systém zajištění armády potřebnými službami.

Ústavní a právní rámec legitimacy ozbrojených sil byl dán zákonem o Armádě České republiky z roku 1993, Konceptí výstavby AČR do roku 1996, Vojenskou strategií z roku 1995 a Bílou knihou z roku 1995. V průběhu dalších let byly zpracovány a schváleny vládou další koncepční a strategické dokumenty, které však nesly spíše základní politická zadání a východiska pro směřování a výstavbu ozbrojených sil. Důvod lze spatřovat v nízké vojensko-odborné kompetentnosti civilní politické reprezentace. [14]

Nejrozsáhlejší a nejkomplexnější strukturální změna armády je spojena se vstupem do NATO v roce 1999, kdy byl zahájen proces přizpůsobování se operačním schopnostem aliančních armád a jejich pravděpodobnému způsobu použití. Mění se charakter globálního bezpečnostního prostředí se nutně odráží také ve způsobu plnění operačních úkolů. Základním požadavkem na armády nových členských zemí je vysoká připravenost, interoperabilita, mobilita, nasaditelnost a rozmístitelnost. Poloprofesionální armáda, kterou disponuje Česká republika není ve všech aspektech schopna dostát aliančním závazkům. Politická reprezentace státu dochází k zásadnímu rozhodnutí úplně zrušit vojenskou základní službu k datu 31.12.2004. V souladu s transatlantickou filozofií výstavby ozbrojených sil přebírá k 1.1.2005 zodpovědnost za zajištění podmínek pro mírový vývoj a hospodářskou prosperitu - za plnění hlavních úkolů, které vyplývají z oficiálního vládního dokumentu Bezpečnostní strategie České republiky plně profesionální Armáda České republiky. Jenom profesionální armáda je schopna plnit úkoly v souladu s našimi koaličními a spojeneckými závazky a to jmenovitě vůči NATO, evropským bezpečnostním silám a případným požadavkům OSN.

4.2.5.1 Začlenění Armády České republiky do struktur NATO

Ještě před dvaceti lety byla vyhlídka na svobodné Československo a to nejenom vnitřně, ale i mezinárodně jenom tajným přáním, a představa, že by se Česká republika stala členem Severoatlantické aliance, patřila do sféry našich nejdívočejších snů. Přesto se tato vize stala skutečností. Česká republika se začlenila do struktur Organizace Severoatlantické aliance a stala se jejím plnohodnotným členem. Kroky, které předcházely jejímu přijetí, podnikly naše politické a armádní špičky již krátce po roce 1989. I když zpočátku možnost členství v NATO bylo názorem jenom úzké skupiny politiků. Zaznívaly

argumenty, že by to znamenalo ztrátu suverenity, možnost rozmístění jaderných zbraní na našem území, nebo vstup a pobyt cizího vojska.

12. března 1999 se Česká republika stala právoplatným členem Severoatlantické aliance. Vstupem do NATO byla završena jedna etapa proevropského ekonomicko-integračního procesu naší země. Svůj záměr - být plnohodnotným spojencem, připraveným nést svůj díl odpovědnosti - naplňuje Česká republika aktivní účastí na všech aliančních misích, svojí plnou integrací do politických i vojenských struktur a aktivním zapojováním do politického, ale i vojenského rozhodování.

Severoatlantická smlouva, která vytvořila základ pro vznik Organizace Severoatlantické smlouvy (anglicky North Atlantic Treaty Organisation - NATO) byla podepsána 4. dubna 1949 ve Washingtonu a vyjadřuje důvod existence Severoatlantické aliance. Spojila tehdy deset evropských a dva severoamerické státy za účelem vzájemné spolupráce a kolektivní obrany, v souladu s článkem 51 Charty Spojených národů. [25]

Klíčovým bodem je článek 5, podle nějž smluvní strany považují ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich za útok proti všem a zavazují se v takovém případě přispět na pomoc napadeným členům. Každá z nich uplatní právo na individuální nebo kolektivní obranu, včetně použití ozbrojené síly s cílem obnovit a udržet bezpečnost. Neméně důležitou součástí je článek 3 Severoatlantické smlouvy. Stanovuje solidaritu a soudržnost jako prioritu společného závazku členských zemí, které zaručují, že žádná země nebude nucena spoléhat při své obraně pouze na vlastní síly a zavazuje členské státy, aby *„individuálně i společně, průběžnou a účinnou svépomocí a vzájemnou pomocí udržovaly a rozvíjely svou individuální a kolektivní schopnost odolat ozbrojenému útoku“*. [20]

Smlouva potvrzuje individuální práva členů, jakož i jejich mezinárodní závazky. Ukládá všem členským státům sdílet rizika a povinnosti, jakož i výhody kolektivní bezpečnosti. Ačkoli hlavním cílem Severoatlantické aliance byla a nadále je především bezpečnost a kolektivní obrana, byla již od počátku něčím víc než pouhou vojenskou aliancí. NATO plnilo a nadále plní úlohu mezinárodního fóra pro diplomatické jednání, a to nejen politické, ale i v obecné kulturně-civilizační rovině.

4.2.5.2 Vstup České republiky do Evropské unie

Změny probíhající v několika posledních desetiletích nejenom v České republice, ale i ve světě přinesly zvraty ve všech oblastech lidského bytí. Změnila se politická struktura i myšlení. To co bylo dostačující po stovky let, najednou silně pokulhává. Dochází k enormnímu nárůstu počtu obyvatel, mění se ekonomická struktura státu. Evropa na prahu nového tisíciletí mění také svoji podobu, stává se stále více propojenější, otevřená spolupráci a integraci.

Myšlenky evropské jednoty, jako nástroje umožňujícího národům starého kontinentu žít v míru a bezpečí, měly své místo již v dílech starých myslitelů a opakovaně se po staletí vracely. Avšak až v těžké poválečné době dostaly výjimečnou možnost k uplatnění. Iniciativy vznikající již během 2. světové války vedly v poválečném období ke vzniku celé řady organizací, které podporovaly myšlenku sjednocení evropských národů. Vývoj v poválečném období byl zásadně omezován dvěma vzájemně propojenými faktory: rozhodnutím o osudu poraženého Německa a počínající studenou válkou. [26]

Nejvýraznější změna, která nastala po rozpadu blokového uspořádání Evropy zasáhla i Českou republiku, nebo tehdejší Československou socialistickou republiku. Rozpad direktivní organizace varšavského paktu vytvořil potenciální prostor pro možnosti navazování spolupráce všech států evropského kontinentu. Československo také nastoupilo cestu směřující k celoevropské integraci. Již v prosinci 1990 zahájilo rozhovory s Evropskou unií o uzavření asociační dohody. V roce 1991 dochází k podepsání této dohody a spolu s Československem ji podepisují i Polsko a Maďarsko. Rozpadem federativní republiky došlo k pozastavení ratifikačního procesu. Nová politická reprezentace České republiky pokračovala ve snaze o přijetí do EU. V lednu 1996 požádala česká diplomacie o členství v Evropské unii. V dalším roce dochází k prvnímu hodnocení ze strany Evropské komise. Na základě pozitivního hodnocení byla Česká republika oficiálně přizvána ke vstupu do Evropské unie. Vstupem do EU dne 1. května 2004 se Česká republika plně ztotožňuje s euroatlantickou hodnotovou orientací a zavazuje se přispívat k celkovému obrannému potenciálu transatlantické aliance. [27]

V souvislosti se vstupem do EU dochází ke kvalitativně nové situaci a k přijetí závazků vyplývajících z členství. Druhý pilíř Evropské unie – Společná zahraniční a bezpečnostní

politika deklaruje evropskou obrannou politiku v souladu se společnou obrannou politikou Severoatlantické aliance. Česká republika musí dostát svým závazkům, vyplývajících z aliančních dohod a Evropské bezpečnosti a obranné politiky (EBOP). Sdílením prostředí, ve kterém se NATO a EU nacházejí, se ozbrojeným silám výrazně rozšiřuje operační prostředí. Armáda musí být schopná expedičního nasazení kdekoliv na území států NATO a v případě nutnosti v rámci mezinárodního bezpečnostního systému i mimo toto území.

5 Armáda České republiky a veřejnost

Vztah armády a civilní společnosti, která za těch dvacet let nepochybně taky prošla vývojem, má svá úskalí a nabízí mnoho zajímavých, někdy až ambivalentních pohledů. Veřejnost je vnímavější, náročnější, společensky a politicky angažovanější, ale současně také více pochybuje a požaduje. Ve svých názorech a postojích abstrahuje historické zkušenosti i současné bytí. Je ovlivňována celou řadou událostí působících na její jistoty, přesvědčení a žití v každodennosti. Tak jak probíhají změny ve všech oblastech života, tak i sociální vztahy mezi armádou a společností procházejí podstatnými změnami a jsou rozhodujícím momentem pro sociální včlenění armády.

Důvěra je jedním z ukazatelů názorů a postojů této společnosti nejenom k armádě samotné, ale i k tomu co armáda představuje, k tomu co ji dlouhodobě provází - k její pověsti. Pověst armády je nehmataelným faktorem, nabízející retrospektivní zkušenosti mnoha generací, obsahující jak cílevědomé snažení jednotlivců a celé organizace, tak i destruktivní zásahy působící v rovině vědomé, ale i nevědomé. Pověst reprezentuje veřejný obraz Armády ČR, její identitu a osobnost. Stává se důležitým aspektem ovlivňující veřejné mínění, jako fenomén působící v kontinuitě času. Budování dobré pověsti je dlouhodobá záležitost, ale poškodit ji lze několika málo vteřinami.

Armáda České republiky jen pomalu vylepšuje svoji pověst. Významně se na tomto konstatování podílí působení našich vojenských profesionálů v zahraničních misích. Získali si respekt především perfektní připraveností na riskantní akce, mnohostranností, vysokou úrovní protichemických jednotek i polních nemocnic.

Druhým pólem tohoto snažení, kdy samotná armáda nemá možnost ovlivňovat převažující negativní dopady, je výběr a působení civilních ministrů obrany. Ně vždy se dokázali prosadit a někteří dokonce svými osobními výroky a nekompetentními zásahy nadělali značné škody na reputaci armády. Je prokázáno, že na stupeň důvěry občanů v armádu má výrazný vliv působení konkrétního ministra obrany, jako představitele resortu.

Současný stav je podmiňován také dlouhodobým nízkým politickým konsensem relevantních parlamentních stran. Pravicové politické vedení navzdory svým programovým prohlášením nevěnovalo otázkám bezpečnosti, problematice obrany a rezortu ozbrojených sil dostatečnou pozornost a zavedly armádu do společenské izolace. Řada nekonceptních mnohdy až destruktivních kroků, nepochopitelně špatná i extrémně nákladná rozhodnutí, nedůsledně prováděná transformace armády, neřízené destruktivní personální opatření, časté a neefektivní reorganizace a v neposlední řadě také působení problémových ministrů obrany a populistické snižování rozpočtu rezortu jsou aspekty, které se výrazně podepisují na celkovém obrazu armády a postojích veřejnosti. [34]

5.1 Průzkum prestiže, image a důvěry veřejnosti v AČR

Veřejnost si jen pomalu připouští nezbytnosti efektivního působení ozbrojených sil pro suverenitu a právní subjektivitu státu. Nepřikládá dostatečnou důležitost povolání profesionální voják a příslušníci armády nemůžou dostát svému náležitému ocenění a úctě, přestože dobrovolně přejímají na sebe povinnost ve veřejném zájmu nasazovat v mimořádně nebezpečných situacích své zdraví i život.

Problematika vojensko-civilních vztahů je aktuálním tématem veřejného života této společnosti. Dotýká se všech obyvatel, ať již v obecné rovině, kdy armáda chrání jejich bezpečnost nebo konkrétně, kdy občan jako daňový poplatník přispívá na rozpočet armády.

Výzkumný cíl

Cílem výzkumného šetření „Identifikace důvěry, prestiže a image AČR“ je komparace míry vlivu mezigeneračních rozdílů na utváření názorů, postojů a hodnocení důvěry, image a pověsti Armády České republiky. Mezigenerační rozdíl je dán rokem 2004, kdy byla zrušena základní vojenská služba. Generace pamětníků předlistopadové a polistopadové éry „základáků“ se absolvováním základní vojenské služby začlenila do skupiny s přímou zkušeností s vojenským životem plným kázně, pořádku, disciplíny a nutností bezvýhradně poslouchat. Současná mladá generace zrušením branecké povinnosti na základní vojenskou službu nenastoupí. Její zkušenost s institucí „armáda“ je spíše okrajová a zprostředkovaná.

Metodologie výzkumu

Byla použita metoda kvantitativního, standardizovaného, dotazníkového šetření a statistická procedura. Pro sběr výzkumných dat byla zvolena anketa s mediátorem a technika náhodného typologického výběru (muži). Vlastní šetření bylo provedeno v době od 18. února do 8. března 2010 a zúčastnilo se 64 respondentů. Pro potřeby výzkumu bylo využito 62 dotazníků. Na základě filtrační otázky „vaše současné zaměstnání, nebo studium“ byli dva dotazníky vyřazeny (respondenti byli zaměstnanci/ studenti Ministerstva obrany, kde je předpokládána vysoká míra možnosti zkreslení, schází nezaujatost respondenta).

Dotazník byl strukturován do třech tématických oblastí výzkumu:

- Identifikace důvěry a image AČR, hodnocení některých skutečností, zda mají vliv na zvyšování prestiže AČR
- Hodnocení kvalit AČR.
- Názory a postoje na obranu ČR a členství v NATO.

Dotazník obsahoval 13 uzavřených otázek a 1 polootevřenou otázku s pěti škálovou možností odpovědí.

Charakteristika výzkumného vzorku

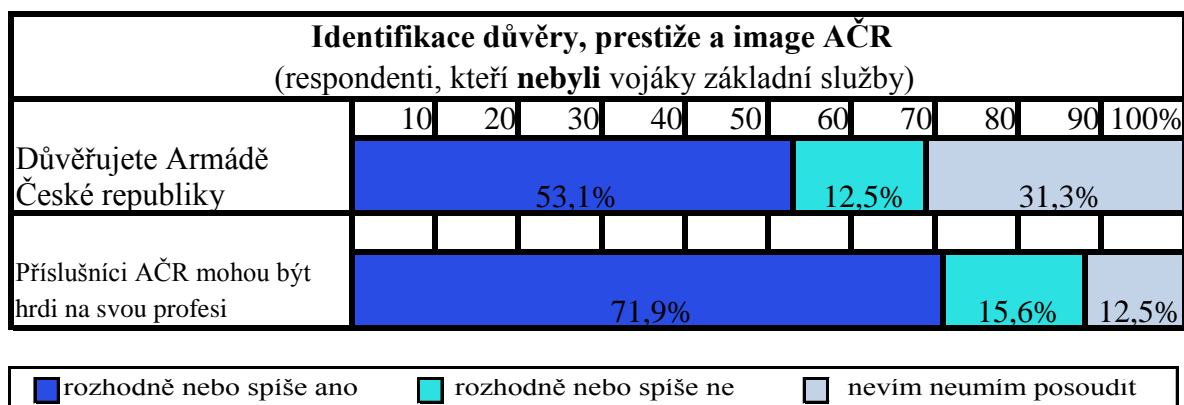
Vzhledem k povaze výzkumného problému byli do výzkumného vzorku zařazeni pouze muži a filtrační otázkou na současné zaměstnání (nebo studium) ze zpracování anketních dat vyloučeni profesionální vojáci, studenti nebo občanští zaměstnanci Ministerstva obrany. Výběrový soubor byl rozdělen identifikační otázkou „byl jste vojákem základní služby“ na dvě skupiny. První skupinu tvořili respondenti předlistopadové a polistopadové generace mužů, kteří absolvovali vojenskou základní službu a tím získali přímou zkušenost s vojenským prostředím. Druhou skupinu tvořila současná mladá generace mužů, která již takovou zkušenost nemá (nebyli vojáky základní služby).

Identifikace důvěry, prestiže a image AČR

Graf č. 1 demonstruje odpovědi respondentů, kteří nebyli vojáky základní služby (dále jenom nevojáci) na otázku „důvěřujete armádě České republiky“, kdy 17 respondentů (53,1%) důvěřuje Armádě České republiky a jenom 4 (12,5%) nedůvěřují. Na otázku, „domníváte se, že příslušníci AČR mohou být hrdí na svou profesi“, odpovědělo 23

nevojáků (71,9%) rozhodně nebo spíše ano a pouze 5 (15,6%) odpovědělo rozhodně nebo spíše ne.

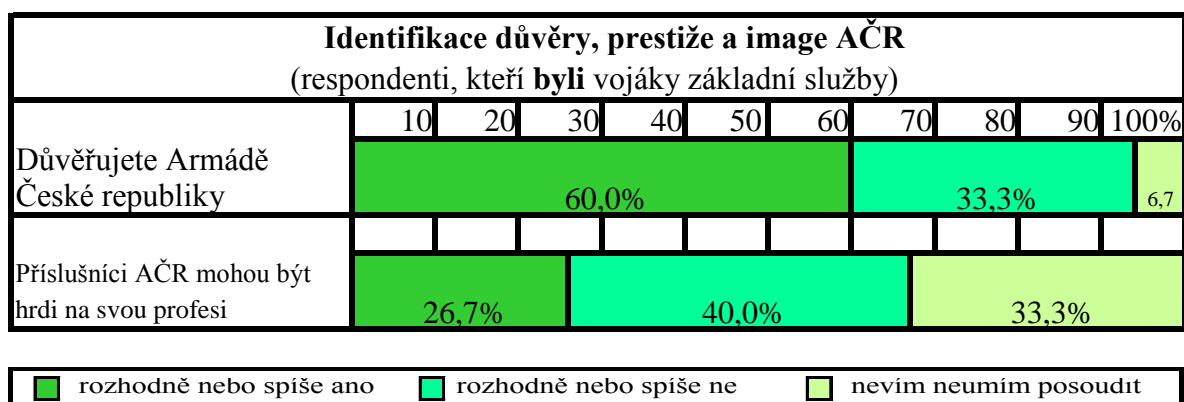
Graf č. 1 Identifikace důvěry - současná mladá generace (nevojáci)

zdroj: vlastní

Jak vyplývá z analýzy odpovědí zobrazených grafem č. 2, armádě důvěřuje 18 (60%) respondentů, kteří byli vojáky základní služby (dále jenom VZS) a nedůvěřuje 10 (33,%) VZS. Nejvíce patrný rozdíl v hodnocení AČR je na otázku prestiže vojenského profesionála. Na otázku, zda „mohou být příslušníci AČR hrdi na svoji profesi“ odpovědělo 23 (71,9%) nevojáků rozhodně nebo spíše ano, ale domnívá se to pouze 8 (26,7%) VZS. Rozhodně nebo spíše ne odpovědělo 12 (40%) VZS.

Graf č. 2 Identifikace důvěry - generace pamětníků (VZS)

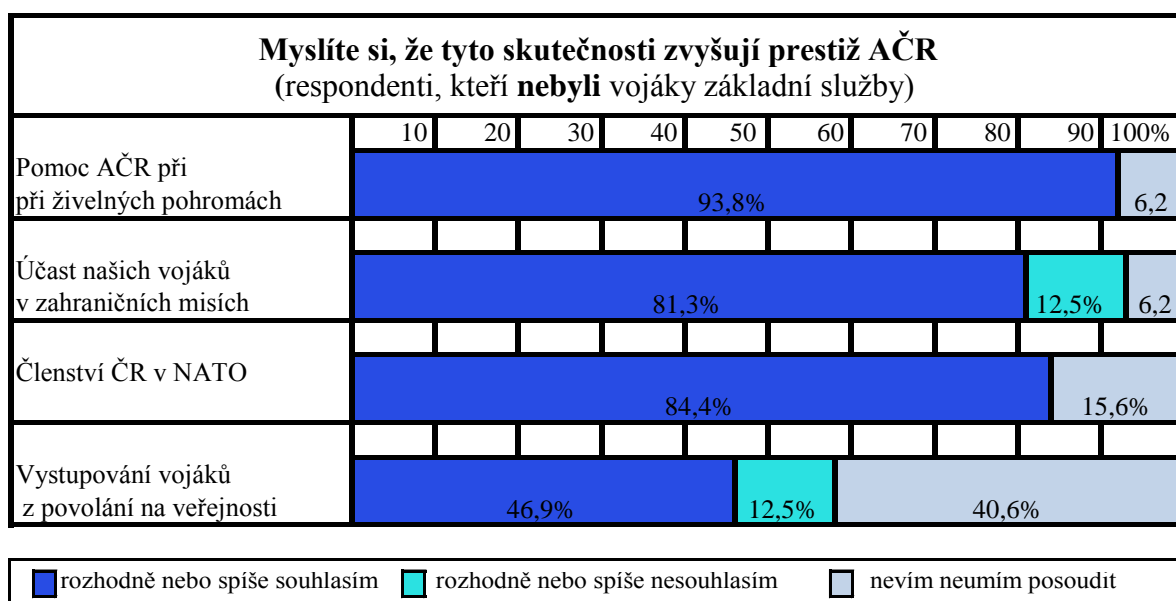

zdroj: vlastní

Dalším parametrem, určeným k identifikaci obrazu armády je soubor zjišťovacích otázek, „myslíte si, že tyto skutečnosti zvyšují prestiž AČR“ zobrazených grafem č. 3. Pomoc

armády při živelných pohromách je nejpozitivněji hodnocená dimenze jejího působení. Na tuto otázku záporně neodpověděl žádný respondent. Aktivní pomoc při živelných pohromách má výrazný podíl na zvyšování prestiže AČR. Na otázku členství v NATO si 27 nevojáků (84,4%) myslí, že „členství ČR v NATO“ zvyšuje prestiž AČR, negativní postoj nebyl zaznamenán. Slabší vliv na zvyšování důvěry a prestiže má podle respondentů „vystupování vojáků z povolání na veřejnosti“, 15 nevojáků (46,9%) si myslí, že tato skutečnost zvyšuje prestiž AČR a jenom 4 (12,5%) odpovědělo rozhodně nebo spíše ne. 13 (40,6%) neumělo posoudit.

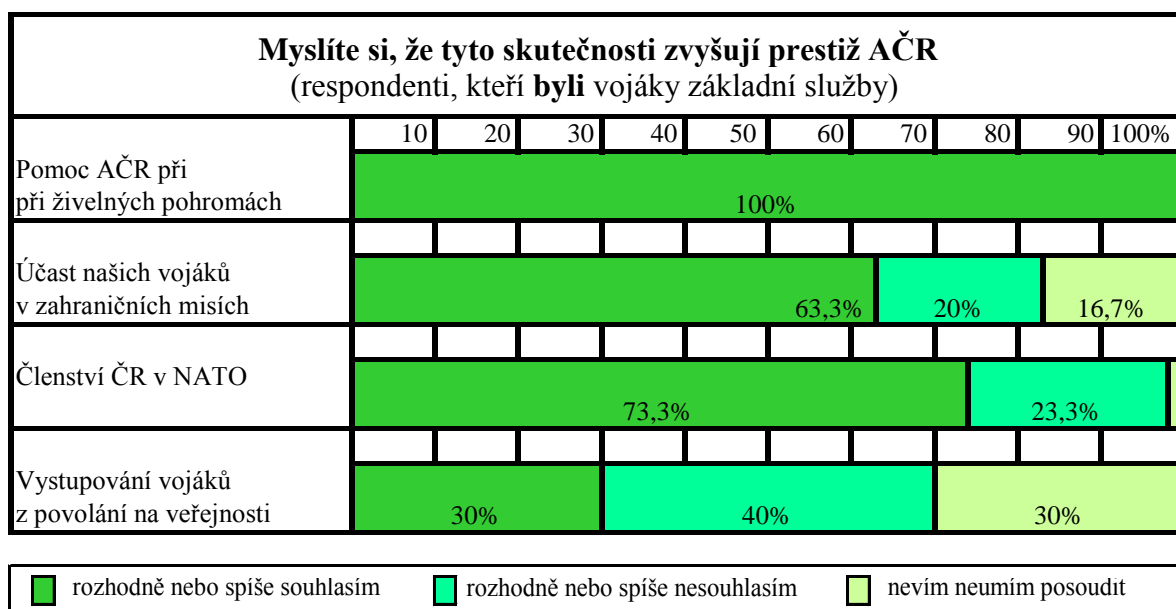
Graf č. 3 Prestiž AČR - současná mladá generace (nevojáci)

zdroj: vlastní

Obě skupiny se shodují, že pomoc obyvatelům při živelných pohromách je skutečnost, která nejvíce zvyšuje kredit naší armády. Jak vyplývá z analýzy výsledků 100% VZS rozhodně nebo spíše souhlasí, že aktivní účast zvyšuje prestiž AČR. Kladnou roli „vystupování vojáků z povolání na veřejnosti“ při zvyšování prestiže AČR přisoudilo pouze 9 (30%) VZS, rozhodně nebo spíše nesouhlasí 12 (40%). Výsledky analýzy znázorňuje graf č. 4.

Graf č. 4 Prestiž AČR - generace pamětníků (VZS)

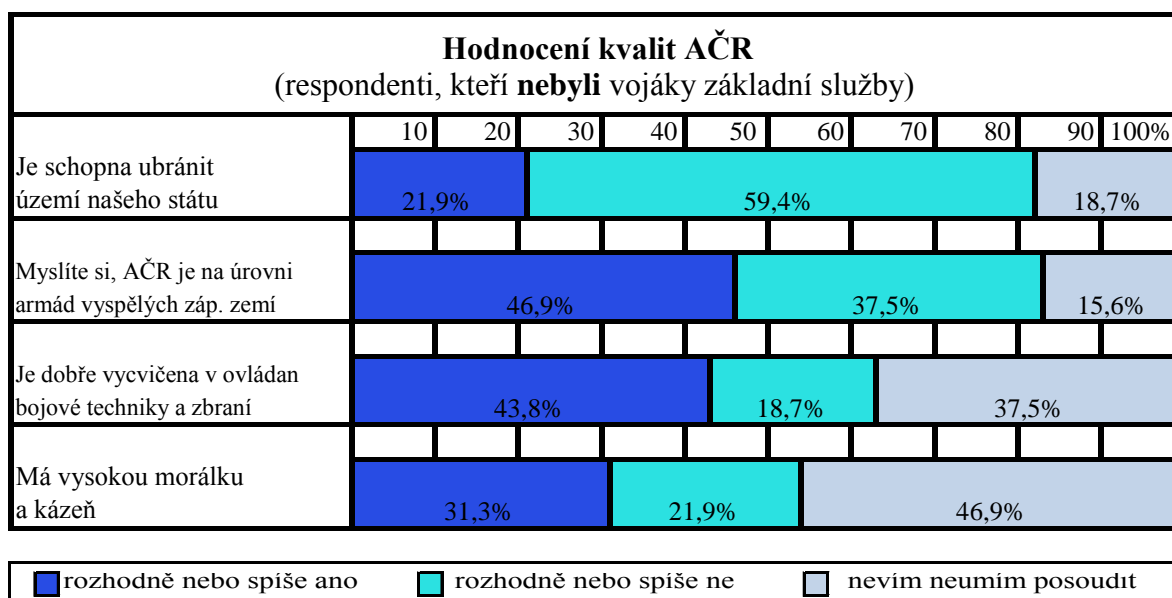

zdroj: vlastní

Hodnocení kvalit AČR

Indikátory hodnocení kvalit armády reprezentují čtyři otázky znázorněné grafem č. 5. Nejméně často se respondenti domnívají, že Armáda ČR je schopna ubránit území našeho státu. Domnívá se to 7 (21,9%) nevojáků. Rozhodně nebo spíše ne odpovědělo 19 nevojáků (59,4%). Téměř polovina dotázaných nevojáků se domnívá, že je dobře vycvičena (43,8%) a je na úrovni armád vyspělých zemí (46,9%). Na otázku „má vysokou morálku a kázeň“ odpovědělo 15 (46,9%) nevím, neumím posoudit, 10 (31,3%) rozhodně nebo spíše ano a 7 (21,9%) se domnívá, že rozhodně nebo spíše ne.

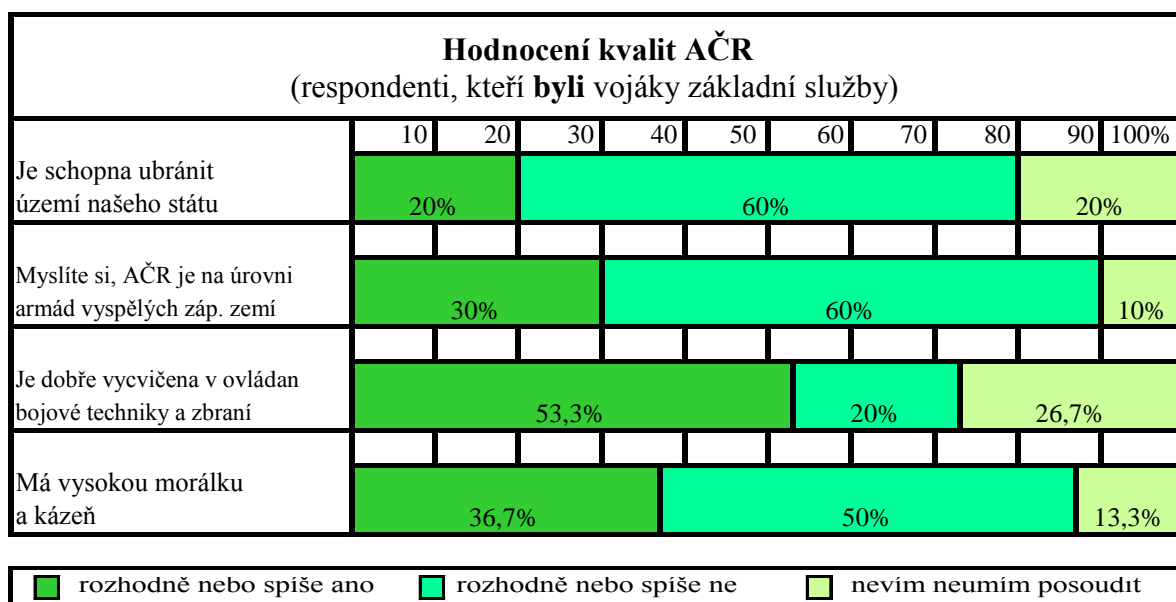
Graf č. 5 Hodnocení kvalit - současná mladá generace (nevojáci)

zdroj: vlastní

Největšího konsensu obě skupiny dosáhly v otázce na schopnost armády ubránit území našeho státu. Odpovědi na otázku „je schopna ubránit území našeho státu“ vykazují stejné parametry, 6 (20%) VZS si myslí, že rozhodně nebo spíše ano a 18 (60%) rozhodně nebo spíše ne. Zcela rozdílně hodnotili VZS úroveň vyspělosti naší armády, její morálku a kázeň. Nevojáci (46,9%) si rozhodně nebo spíše ano myslí, že „je na úrovni armád vyspělých západních zemí“ a 37,5% nevojáků se domnívá, že rozhodně nebo spíše ne. VZS zde představují negativnější postoj k hodnocení vyspělosti a pouze 9 (30%) se domnívá, že rozhodně nebo spíše ano, proti 18 (60%), kteří se domnívají, že rozhodně nebo spíše ne. Shodně odpověděli obě skupiny respondentů v otázce vycvičenosti v ovládání bojové techniky a zbraní. Podrobněji graf č. 5 a graf č. 6.

Graf č. 6 Hodnocení kvalit - mladá generace (nevojáci)

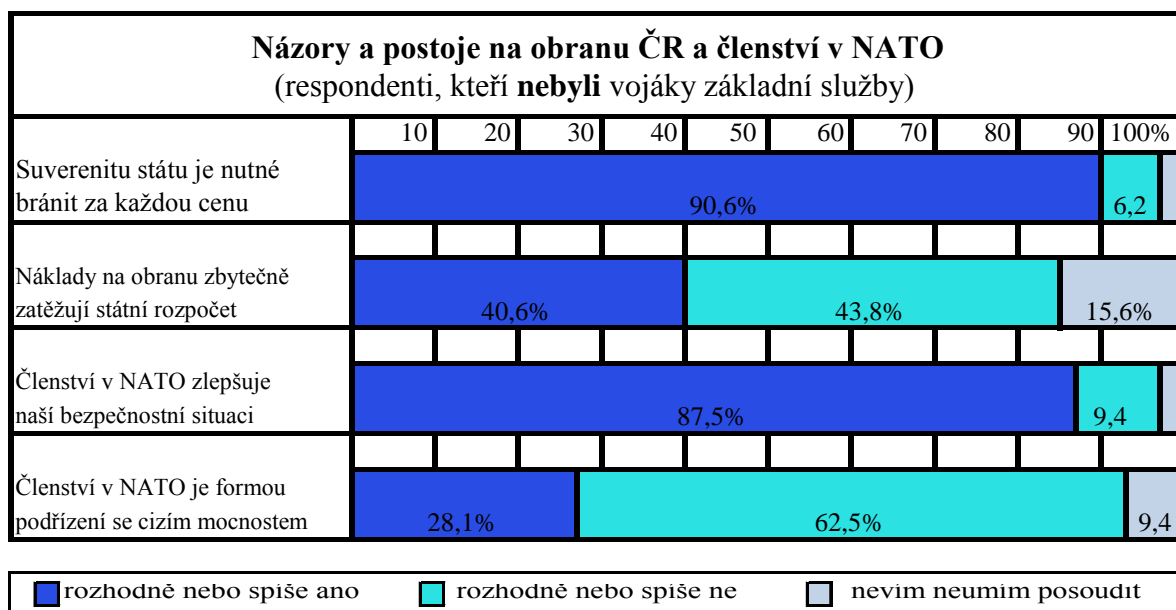

zdroj:vlastní

Názory a postoje na obranu ČR a členství v NATO

Další z indikátorů, kde obě skupiny respondentů odpověděly zcela shodně je otázka suverenity našeho státu. Názory a postoje respondentů jednoznačně vyjadřují podporu bránit suverenitu státu za každou cenu. Domnívá se to 29 (90,6%) nevojáků a 28 (93,3%) VZS. V rozporu s předchozí otázkou však 13 (40,6%) nevojáků se domnívá, že náklady na obranu rozhodně nebo spíše zbytečně zatěžují státní rozpočet. V otázce členství v NATO si 28 (87,5%) nevojáků myslí, že zlepšuje naši bezpečnostní situaci, pouze 3 (9,4%) se domnívá, že rozhodně nebo spíše ne. Jako formu podřízenosti cizím mocnostem vnímá členství v NATO 9 (28,1%) nevojáků. Podrobněji graf č. 7.

Graf č. 7 Obrana a členství v NATO - současná mladá generace (nevojáci)

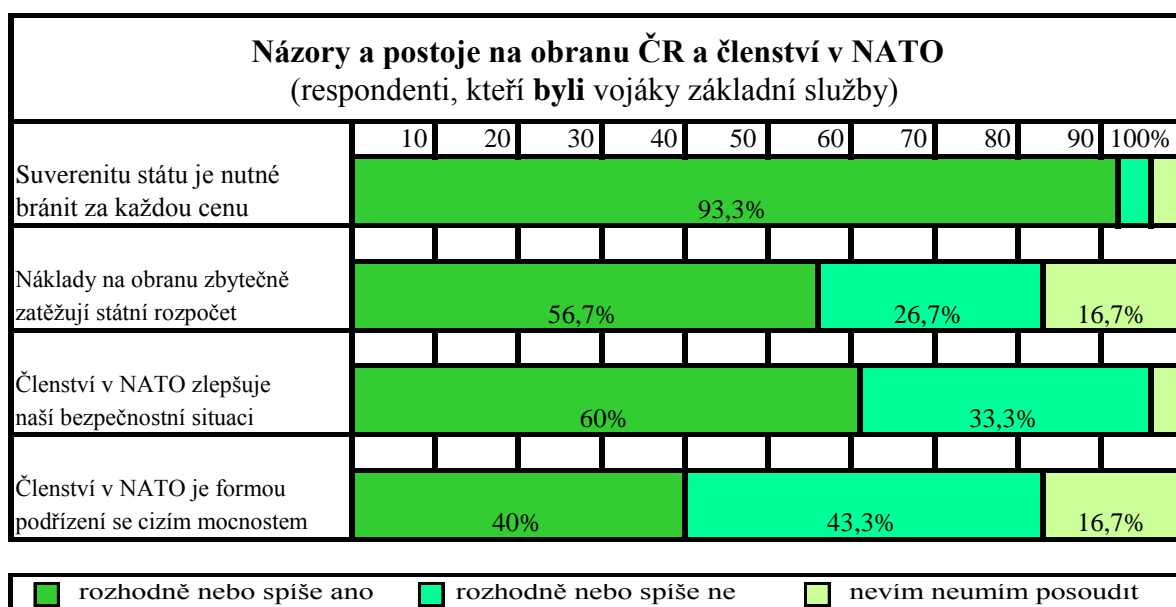

zdroj: vlastní

Členství v NATO rozhodně nebo spíše zlepšuje naši bezpečnostní situaci se domnívá 18 (60%) VZS, spíše nebo rozhodně ne si myslí 10 (33,3%) respondentů této skupiny.

Podrobnější výsledky analýzy odpovědí dokumentují graf č. 7 a graf č.8.

Graf č. 8 Obrana a členství v NATO - generace pamětníků (VZS)

zdroj: vlastní

5.2 Shrnutí výsledků průzkumu

Na základě komparace získaných výzkumných dat lze konstatovat, že výzkum „Identifikace důvěry, prestiže a image AČR“ potvrdil pracovní hypotézu. Přímé zkušenosti v podobě absolvování základní vojenské služby podstatným způsobem ovlivňují utváření názorů a postojů vůči Armádě České republiky a přispívají k negativněji vyznívajícímu celkovému hodnocení generací pamětníků, kteří byli vojáky základní služby.

Pouze ve třech otázkách dochází ke konsensu obou výzkumných skupin. Obě skupiny respondentů shodně deklarují, že pomoc armády při živelných pohromách má nejvýraznější vliv na zvyšování prestiže AČR, myslí si to 93,8% nevojáků a 100% VZS. Současná mladá generace je ve svých názorech a hodnoceních ovlivňována spíše nepřímo, prostřednictvím médií. Subjektivní prožívání je okrajové a její přímá zkušenost je omezena na propagační akce ozbrojených sil. Pozitivní hodnocení je podmiňováno také dojmem, který armáda zanechala svým působením při povodních, které jsou ještě v živé paměti a dotýkali se i života mladé generace.

Nejshodněji odpověděly obě skupiny respondentů v otázce schopnosti ubránit území našeho státu, 21,9% nevojáků a 20% VZS si myslí, že armáda je schopna ubránit naše území a rozhodně nebo spíše ne a odpovědělo 59,4% nevojáků a 60% VZS. V názoru na obranu suverenity státu se naprostá většina dotázaných domnívá, že suverenitu státu je nutné bránit za každou cenu (90,6% nevojáků a 93,3% VZS). Hodnocení této otázky nekonsoliduje s 40,6% nevojáků a 56,7% VZS, kteří souhlasí s tvrzením, že „náklady na obranu zbytečně zatěžují státní rozpočet“.

Největší mezigenerační názorový rozdíl na Armádu České republiky je v hodnocení prestiže vojenské profese. 71,9% nevojáků se domnívá, že rozhodně nebo spíše ano „mohou být příslušníci AČR hrdi na svoji profesi“, ale generace pamětníků, která absolvovala vojenskou základní službu (VZS) se pouze v 26,7% vyjádřila kladně. Rozhodně nebo spíše ne odpovědělo pouze 15,6% nevojáku, ale až 40% VZS. Negativněji bylo hodnoceno také „vystupování vojáků z povolání na veřejnosti“, 46,9% nevojáků a pouze 30% VZS si myslí, že tato skutečnost zvyšuje prestiž AČR, rozhodně nebo spíše ne odpovědělo 40% VZS a jenom 12,5% nevojáků.

Závěr

Předkládaná bakalářská práce pojednává o Armádě České republiky, která je nedílnou součástí demokratické společnosti. Nelze oddělit armádu od společnosti, vždyť armádu tvoří profesionálové, kteří nejsou jenom elementárním prvkem armády, ale jsou především občany této společnosti. Ctí její hodnoty i ústavní principy, přebírají odpovědnost za bezpečný vývoj této společnosti, nabízejí své schopnosti a odhodlání. Podává náhled na působení armády v kontextu její historie, vymezuje legislativní rámec směřování a budování ozbrojených sil a začlenění armády do euroatlantického bezpečnostního prostoru.

Postavení armády, která má klíčový význam pro rozvoj demokratické společnosti, je určováno kulturní, sociální, socioekonomickou a historickou dimenzí vztahů armády a veřejnosti. V kontextu stanoveného cíle práce byly teoreticky vysvětleny a vymezeny pojmy image, identita organizace, organizační kultura, jejich vzájemná interakce a význam pro spoluutváření postavení a ukotvení armády jako organizace veřejného sektoru ve společnosti. Byla osvětlena role veřejnosti, jejího vnímání, hodnocení a obrazu armády v očích jednotlivce.

Pojetí armády v demokratickém státě, která se stává garantem jednotného a stabilního státu založeného na občanském principu, úctě ke svobodě a právům jednotlivce, je konfrontováno s prostředím, vymezeno názory společnosti a legitimitou disponujících představitelů orgánů v právním systému země. Byla identifikována role civilního řízení a demokratické kontroly, podána východiska Bezpečnostní a obranné politiky České republiky a vymezeny klíčové pojmy bezpečnost, bezpečnostní hrozby a rizika.

Komparací výzkumných dat provedené ankety lze celkově konstatovat, že osobní zkušenost získaná v průběhu aktivní vojenské základní služby je jednou ze skutečností, které rozhodují o postojích a názorech jednotlivců. Subjektivní prožívání a vnímání, kde se uplatňují také kognitivní i behaviorální komponenta působící ve vědomí jednotlivce při utváření obrazu, formují výsledný celkový náhled - obraz armády a tím následně i její hodnocení.

Roky strávené v podřízenosti autoritám naplněné příkazy, zákazy a povely představují celou řadu vjemů působících na utváření obrazu ve vědomí jedince a posouvají hodnocení dotázaných mužů generace pamětníků spíše k negativním postojům. Tato zkušenost přetrvává ve vědomí jednotlivce a posouvá hranice vnímané reality v kontextu uložených dojmů a pocitů.

Cíl bakalářské práce „zmapovat postavení Armády České republiky, její pojetí v demokratickém státě, ukotvení ve společnosti a zjistit míru vlivu mezigeneračních rozdílů na hodnocení image a pověsti Armády České republiky“ byl naplněn.

Absence přesnějšího politického zadání stabilního v dlouhodobém časovém horizontu je určitým selháním politického systému, který limituje možnosti rezortu jasně vymezit koncepci výstavby, působení, směřování a charakteru naší armády.

V diskursu současné moderní společnosti o otázkách bezpečnosti, o rizicích ohrožení naší země, o účasti armády v mírových misích a nákupech vojenské techniky se promítají názory a postoje veřejnosti ovlivňované množstvím proměnných, které Armáda České republiky jako přísně hierarchisticky strukturovaná organizace s civilním řízením a bohatou historií v sobě zahrnuje. Dopad historického působení, nejen komunistického režimu, ale i podceňování resortu obrany z polistopadových let je promítán v její pověsti a stává se obtížným břemenem, které současná, nově transformovaná profesionální armáda bude jen nesnadně překonávat. Aby si získala důvěru občanů a stala se váženou součástí demokratické společnosti, je nezbytné prohloubit sepětí veřejnosti s armádou, vnést transparentnost do vnějšího a vnitřního působení armády a dát na vědomí skutečnost, že vojenský profesionál je především občan této společnosti.

Seznam citované literatury

- [1] BEDRNOVÁ, E.: *Psychologie podnikání: Image podnikání: Marketing je především psychologie*. Praha: FITR JUVEN Bohemia, 1994.
- [2] FORET , Miroslav. *Komunikace s veřejností*. 1. vyd. Brno : Tiskárna EKON Jihlava, 1994. 205 s. ISBN 80-210-1034-7.
- [3] FORET, Miroslav: *Marketingová komunikace*. 1.vyd. Brno: Computer Press, 2006 443s. ISBN 80-251-1041-9
- [4] KINCL, Jan a kolektiv: *Marketing podle trhů*. 1. vyd. Praha; Alfa Publishing, 2004. 176 stran. ISBN 80-86851-02-8.
- [5] KOHOUT, Jaroslav. *Veřejné mínění, image a metody public relations*. 1. Praha : Management Press, 1999. 121 s. ISBN 80-7261-006-6.
- [6] Kolektiv. *Akademický slovník cizích slov I.díl A-K*. 1.vyd. Praha: ACADEMIA Nakladatelství AV ČR, 1995
- [7] KOLLÁR, Pavol, a kolektiv. *Dejiny vojen a vojenského umenia*. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 1989. 467 s. ISBN 28-030-89.
- [8] KOTLER, Philip. *Marketing Management*. 3. doplněné a upravené vyd. Praha: Victoria Publishing a.s., 1997. 789 s. ISBN – 80-85605-08-2.
- [9] KUDERA. Jiří.: *Moderní teorie firmy*. 1.vydání. Praha: Grada Publishing, 2000. ISBN 80-7169-965-3
- [10] LUKÁŠOVÁ, Růžena, NOVÝ, Ivan. *Organizační kultura : od sdílených hodnot a cílů k vyšší výkonnosti podniku* . 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2004. 176 s. ISBN: 80-247-0648-2.
- [11] LUKEŠ, Martin, NOVÝ , Ivan. *Psychologie podnikání : Osobnost podnikatele a rozvoj podnikatelských dovedností*. 1. vyd. Praha : Management Press, 2005. 264 s. ISBN 80-7261-125-9.
- [12] NOVOTNÁ, Eliška, NOVÝ, Jan, MUSIL, Martin. *PR management*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství oeconomica, 2006. 152 s. ISBN 80-245-1047-2.
- [13] OCHRANA , František. *Veřejný sektor a efektivní rozhodování*. 1. vyd. Praha : Management Press, 2001. 246 s. ISBN 80-7261-018-X.
- [14] RAŠEK, Antonín. *Suverenita, celistvost, politická nezávislost*. *Vojenské rozhledy*. 30. ledna 2009, XVIII, 1/2009, s. 3 - 23. Dostupný také z WWW: <army.cz/scripts/detail.php?id=3538 >. ISSN 1210-3292.

- [15] SVOBODA, Václav. *Public relations moderně a účinně*. 1. vyd. Praha; Grada Publishing, 2006. 244 stran. ISBN 80-247-0564-8.
- [16] VYSEKALOVÁ, Jitka: *Psychologické aspekty image*. Marketing & komunikace, 2000, Grada Publishing, 2001. 228 stran. ISBN 80-247-9067-X.
- [17] VYSEKALOVÁ, Jitka, et al. *Psychologie reklamy*. 3. rozšířené a aktualizované vyd. Praha : Grada Publishing, 2007. 296 s. ISBN 978-80-247-2196-5.
- [18] VYSEKALOVÁ, Jitka, MIKEŠ, Jiří. *Image a firemní identita*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2009. 192 s. ISBN 978-80-247-2790-5.

Internetové zdroje

- [19] *Oficiální stránky Ministerstva vnitra České republiky*. Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu. [online]. 2004. [cit. 2010-03-13]. Dostupný WWW: <<http://www.olomouc.eu/kmmo/data/dokumenty/term.slovník/terminsl.pdf>>
- [20] *Oficiální stránky Ministerstva obrany* [online]. Aktuální vydání. Praha : 2003, 2007 [cit. 2010-03-13]. Základní strategické bezpečnostní dokumenty a právní předpisy. Dostupné z WWW: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=8492>>.
- [21] LÁNÍK, J. *Historie vzniku Československé republiky* [online]. [cit. 2009-09-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php>>.
- [22] KUTHAN, Pavel Jaroslav. *V těžkých dobách* [online]. 2005. 1998 [cit. 2009-09-27]. Dostupný z WWW: <http://www.valka.cz/clanek_11033.html>.
- [23] ZDENĚK, Brousil. Před 15 lety byla rozdělena Československá armáda. *Britské listy* [online]. 4.1.2008, 1/2008, [cit. 2010-03-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.blisty.cz/2008/1/4/art38119.html>>. ISSN 1213-1792.
- [24] Oficiální stránky, Krajské vojenské velitelství Hradec Králové. *Z historie vojenských teritoriálních orgánů v Královéhradeckém kraji* [online]. [cit. 2009-10-05]. Dostupné z WWW: <http://www.kvv-hradeckralove.army.cz/htm/history.html>.
- [25] Příručka NATO, *Organizace Severoatlantické smlouvy*. 2001 [online]. [cit. 2009-10-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.nato.int/docu/other/cz/handbook.pdf>>.

- [26] PLECHANOVÁ, Běla. *Integrace poválečné Evropy : Poválečná Evropa a myšlenky sjednocení*. Euroskop.cz [online]. 2009 [cit. 2009-10-09]. Dostupný z WWW: <euroskop.cz/813/sekce/povalecna-evropa-a-myslenky-sjednoceni/>.
- [27] KRŠKA, Vladimír. Právní dopady vstupu ČR do EU na činnost ozbrojených sil ČR a realizaci obranné a bezpečnostní politiky státu. *Defence and strategy.eu* [online]. 2004 [cit. 2009-10-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=6343>>.
- [28] HAMPLOVÁ, Alice. Image - vizitka firmy i jednotlivce. *Www.expand-media.cz* [online]. 2009, č. 12 [cit. 2009-12-26]. Dostupný z WWW: <www.expand-media.cz/kancelar/obsah/praxe/praxe-image.htm>.
- [29] Image. Městský marketing - Glosář [online]. 2009 [cit. 2009-12-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.mestskymarketing.cz/glosar.php>>.
- [30] ZÁRUBA, Alan, RICHTER, Michal. Nepodceňujte identitu. *Strategie.cz* [online]. 2008 [cit. 2010-01-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.strategie.cz/scripts/detail.php?id=383987>>.
- [31] KUČEROVÁ, Ludmila. Demokracie a diskuze? aneb Pomíjivost svobody projevu. *mistnikultura.cz* [online]. 2009 [cit. 2010-02-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.mistnikultura.cz/demokracie-diskuze-aneb-pomijivost-svobody-projevu>>.
- [32] RAŠEK, Antonín. Význam civilní kontroly armády. *Vojenské rozhledy* [online]. 2001 [cit. 2010-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.army.cz/avis/vojenske_rozhledy/2001_4/47.htm>.
- [33] RAŠEK, Antonín. Bezpečnostní politika České republiky při vstupu do Evropské unie. *Vojenské rozhledy* [online]. 2002, 2, [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <http://www.531prps.army.cz/avis/vojenske_rozhledy/2002_2/3.htm>. ISSN 1210-3292.
- [34] STEJSKAL, Libor. Úskalí a perspektivy ve vztazích mezi českou společností a armádou [online]. 2009, [cit. 2010-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://74.125.113.132/search?q=cache:sDjFzRNyKpcJ:veda.fsv.cuni.cz/doc/stejskal.doc>>

Seznam grafů

Graf.č. 1 Identifikace důvěry - současná mladá generace (nevojáci)	47
Graf.č. 2 Identifikace důvěry - generace pamětníků (VZS)	47
Graf.č. 3 Prestiž AČR - současná mladá generace (nevojáci).....	48
Graf.č. 4 Prestiž AČR - generace pamětníků (VZS).....	49
Graf.č. 5 Hodnocení kvalit - současná mladá generace (nevojáci).....	50
Graf.č. 6 Hodnocení kvalit - generace pamětníků (VZS).....	51
Graf.č. 7 Obrana a členství v NATO - současná mladá generace nevojáci).....	52
Graf.č. 8 Obrana a členství v NATO - generace pamětníků (VZS).....	52

Příloha Vzor dotazníku

Vážený pane,

Jsem studentka Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity a v rámci realizace bakalářské práce na téma Pověst armády České republiky provádím dotazníkové šetření, abych zjistila míru důvěry a názory předlistopadové a polistopadové generace mužů na armádu jako celek a vliv aktivní základní vojenské služby na utváření názorů, postojů a celkového obrazu o armádě.

Dotazník je anonymní, proto Vás prosím nepodepisujte se.

Mnohokrát Vám děkuji za Váš čas a spolupráci

Viera Szendiová

DOTAZNÍK

Podtrhněte nebo zvýrazněte odpověď, která nejvíce vystihuje Vás nebo Váš názor. V případě otázky, kde je vymezené místo, prosím o vyjádření Vašeho názoru.

1. Byl jste vojákem základní služby

- a) před listopadem 1989 b) po listopadu 1989 c) nebyl jsem vojákem základní služby (VZS)

2. Vaše současné zaměstnání (nebo studium)

- a) je mimo rezort Ministerstva obrany, b) profesionální voják, student nebo občanský zaměstnanec Ministerstva obrany

Identifikace důvěry, prestiže a image AČR

3. Důvěřujete armádě České republiky

- a) rozhodně ano b) spíše ano c) nevím, neumím posoudit d) spíše ne e) rozhodně ne

4. Domníváte se, že příslušníci AČR mohou být hrdi na svou profesi

- a) rozhodně ano b) spíše ano c) nevím, neumím posoudit d) spíše ne e) rozhodně ne

Myslíte si, že tyto skutečnosti zvyšují prestiž AČR:

5. Pomoc AČR při živelných pohromách

- a) rozhodně souhlasím b) spíše souhlasím c) nevím, neumím posoudit d) spíše nesouhlasím e) rozhodně nesouhlasím

6. Účast našich vojáků v zahraničních misích

- a) rozhodně souhlasím b) spíše souhlasím c) nevím, neumím posoudit d) spíše nesouhlasím e) rozhodně nesouhlasím

7. Členství ČR v NATO

a) rozhodně
souhlasím | b) spíše
souhlasím | c) nevím,
neumím posoudit | d) spíše
nesouhlasím | e) rozhodně
nesouhlasím |
|--------------------------|-----------------------|------------------------------|-------------------------|----------------------------|

8. Vystupování vojáků z povolání na veřejnosti

a) rozhodně
souhlasím | b) spíše
souhlasím | c) nevím,
neumím posoudit | d) spíše
nesouhlasím | e) rozhodně
nesouhlasím |
|--------------------------|-----------------------|------------------------------|-------------------------|----------------------------|

vyjádřete prosím Vaše zkušenosti

.....

Hodnocení kvalit AČR

9. Je schopna ubránit území našeho státu

a) rozhodně
ano | b) spíše
ano | c) nevím,
neumím posoudit | d) spíše
ne | e) rozhodně
ne |
|--------------------|-----------------|------------------------------|----------------|-------------------|

10. Myslíte si, že naše armáda je na úrovni armád vyspělých západních zemí

a) rozhodně
ano | b) spíše
ano | c) nevím,
neumím posoudit | d) spíše
ne | e) rozhodně
ne |
|--------------------|-----------------|------------------------------|----------------|-------------------|

11. Je dobře vycvičena v ovládání bojové techniky a zbraní

a) rozhodně
souhlasím | b) spíše
souhlasím | c) nevím,
neumím posoudit | d) spíše
nesouhlasím | e) rozhodně
nesouhlasím |
|--------------------------|-----------------------|------------------------------|-------------------------|----------------------------|

12. Má vysokou morálku a kázeň

a) rozhodně
souhlasím | b) spíše
souhlasím | c) nevím,
neumím posoudit | d) spíše
nesouhlasím | e) rozhodně
nesouhlasím |
|--------------------------|-----------------------|------------------------------|-------------------------|----------------------------|

Názory a postoje na obranu ČR a členství v NATO

13. Domníváte se, že suverenitu státu je nutné bránit za každou cenu

a) rozhodně
ano | b) spíše
ano | c) nevím,
neumím posoudit | d) spíše
ne | e) rozhodně
ne |
|--------------------|-----------------|------------------------------|----------------|-------------------|

14. Náklady na obranu zbytečně zatěžují státní rozpočet

a) rozhodně
ano | b) spíše
ano | c) nevím,
neumím posoudit | d) spíše
ne | e) rozhodně
ne |
|--------------------|-----------------|------------------------------|----------------|-------------------|

15. Členství v NATO zlepšuje naši bezpečnostní situaci

a) rozhodně
ano | b) spíše
ano | c) nevím,
neumím posoudit | d) spíše
ne | e) rozhodně
ne |
|--------------------|-----------------|------------------------------|----------------|-------------------|

16. Členství v NATO je formou podřízení se ČR cizím mocnostem

a) rozhodně
ano | b) spíše
ano | c) nevím,
neumím posoudit | d) spíše
ne | e) rozhodně
ne |
|--------------------|-----------------|------------------------------|----------------|-------------------|